

Ujabbán hazaérkezett musz. hadifoglyok névsora

ÚJ ÉLET

Postafiók
Budapest V.

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

IV. ÉVFOLYAM 27. SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1948. JULIUS 1.
5708 SZIVÁN 24

A népi demokrácia mellett és a háboru ellen

**tettek hitvallást a magyar kiküldöttek a Zsidó
Világkongresszus montreuxi konferenciáján**

Az Új Élet kiküldött tudósítójának telefonjelentése

Montreux, június 30

Nem volt talán a cionista mozgalmat világviszonylatban is elindító bázei kongresszus óta — mely ma már a történelem lapjaira tartozik — olyan internacionális jellegű zsidó összejövetel, amely jelentőségében a június 27-én Montreuxban kezdődött Zsidó Világkongresszussal vetekedhetné. Az önálló zsidó állam, amelyért Herzl Tivadar és a bázei történelmi kongresszus résztvevői annakidején sikraszálltak, immár történelmi valóság. Herzl Tivadar azt mondta egykor: „Ha akarjátok, nem mese.” A zsidóság akarta a palesztinai zsidó államot és bebizonyosodott, hogy ez az állam nem mese, hanem véres valóság, amelyet csupán meg kell szilárdítani és meg kell erősíteni, hogy végleg megállja helyét a világ államai sorában.

A montreuxi Zsidó Világkongresszusnak egyik fontos témája: *miképp segítheti a világ zsidósága a zsidó államot,*

anélkül, hogy a legkisebb mértékben is kárt szenvedjen ahhoz az országhoz, amelyben él és amelynek javát, érdekeit szolgálja? De ugyanilyen fontos kérdés: miképp segítheti szükség esetén Palesztina a világ zsidóságotan élő zsidóit, akik hol itt, hol ott kénytelenek esetleg még ma is kisebb-nagyobb küzdelmet folytatni az antiszemitizmus ördögi hatalmával? Tisztázni kell és tisztázni akarják Montreuxban a palesztinai és a Palesztinán kívüli zsidóság kapcsolatait és viszonyát.

*

Hatmillió zsidó pusztult el a fasizmus korában, de az antiszemitizmus és a fasizmus erői még mindig sokfelé megmutatkoznak és szükségessé lesz a védelem világviszonylatban való megszervezése. A Zsidó Világkongresszus kiválóan alkalmas szervezet az antiszemitizmus elleni küzdelemre, ha a delegátusok tisztán látják: hon-

nan fenyeget a veszedelem és milyen erők rejtőznek az antiszemitizmus mögött? A náciizmust saját bőrükön tapasztalt zsidók hasznos tanácsokkal és utmutatással szolgálhatnak a távolabbi országok, vagy világreszek zsidóinak, akik esetleg nem látják ilyen élesen a reakció és az antiszemitizmus kapcsolatait és nem győződtek meg maguk arról, hogy minden reakciós mozgalom szükségképpen antiszemitizmusba torkollik.

A népi demokráciák országaiból érkezett delegátusok nem is mulasztják el figyelmeztetni zsidó testvéreiket, hogy minden rendelkezésükre álló eszközzel erősítsék a világbéke és a haladás tényezőit, mert csak a világbéke és a haladás biztosíthatja az európai maradék zsidóságnak, de más kontinensek zsidóságának is a zavartalan és félelemmentes életét.

*

Kétségtelen, hogy Montreuxban nagy öröklődés előzte

meg a kelet-európai és délkelet-európai népi demokráciák országainak zsidó delegátusait. Állandóan sok külföldi és sok ujságíró vette körül mind a kongresszusi helyiségben, mind szállodáikban a magyar, román, bolgár, csehszlovák és lengyel delegációk tagjait. Ezekben a delegációkban nagy számmal találhatók a különböző munkáspártok képviselői. A régi internacionális zsidó megbeszéléseken bizony egészen más jellegű delegációk jelentek meg. Magyarországon, Romániában, Bulgáriában, Csehszlovákiában és Lengyelországban azonban ma már a dolgozó zsidóság, a szocialista és kommunista zsidóság reprezentánsai állnak a zsidó közösségek élén, mert a hitlerizmus túlélő zsidók csupán a népi demokrácia társadalmi és gazdasági rendjétől várják emberi életük intézményes biztosítását.

A montreuxi Zsidó Világkongresszusra kiutazott magyar küldöttség Stöckler Lajosból, a Magyarországi

Ára 1.40 forint

Izraeliták Országos Irodája és a Pesti Izraelita Hitközség elnökeiből, dr. Geyer Albertből, a Zsidó Világkongresszus magyarországi tagozatának elnökeiből és a Pesti Izraelita Hitközség előjárójából, Bisseliches Mózesből, a Pesti Izraelita Hitközség elnökhelyetteséből és a Magyar Cionista Szövetség elnökeiből, dr. Benedek Lászlóból, a Pesti Izraelita Hitközség előjárójából és a Zsidó kórház igazgató főorvosából, továbbá két kitűnő jogi szakértőből: dr. Szűcs Józsefből, a Pesti Izraelita Hitközség előjárójából és dr. Beck Salamon ügyvéd, egyetemi magántanárból áll. E két utóbbi delegátus főképp a nemzetközi zsidó reparációs kérdések megvitatásánál jut megfélemlő szerephez. A magyar delegációval együttutazott — a Zsidó Világkongresszus központjának meghívására — megfigyelőként Sós Endre, az ismert szocialista író és publicista is.

*

A Palace szálló kongresszusi teremre átalakított hatalmas sportcsarnokában külföldi figyelem veszi körül Stöckler Lajost, akit a delegátusok és újságírók valóságosan elhalmoztak érdeklődőikkel. Ez az érdeklődés részben Stöckler Lajos személyének, részben Stöckler Lajos tiszttségének szól. Ma már világszerte közzismert zsidó körökben az, hogy Stöckler Lajos, a pesti gettó egyik nagyszerű hőse volt, akinek szereplése a zsidó történelem lapjaira tartozik. Tisztában vannak a magyarországi zsidó élet újjáépítése terén kifejtett munkájával is. Ezenkívül Európában és a tengerentúlon egyaránt tudják, hogy milyen súlyos van a világ zsidósága körében a Pesti Izraelita Hitközségnek, amely a világ egyik rendkívül lényeges, Európában szinte egyedülálló súlyú zsidó centrumát jelenti.

Sok ismerőse akad a nemzetközi társaságban dr. Geyer Albertnek, a magyar zsidók diplomatájának, a nemzetközi zsidó élet ismert szereplőjének is, aki már több nemzetközi összejövetelen jelenléte szerepet játszott és a Zsidó Világkongresszus kulturális tagozatában tavaly Prágában elnökölt is. Dr. Benedek László személye iránt elsősorban a népi demokráciák küldöttségeinek tagjai és külföldi elvtársai érdeklődnek, akikkel több fontos megbeszélést is folytatott a

kelet-európai és délkelet-európai zsidóság együttműködéséről.

Sós Endre, a feltűnően nagyszámmal képviselt világsajtó ittlévő képviselőit igyekezett felvilágosítani nemcsak a magyar zsidóság, hanem a magyar demokrácia helyzetéről is. Feltárta az amerikai, angol, francia, belga újságíróknak, hogy milyen hatalmas erőt jelent a népi demokrácia az antiszemitizmussal szemben. „Sohase felejtsek el, — mondotta egy csoportnak — hogy hová vezet az áldemokrácia: Weimartól Auschwitzig éppoly egyenes az út, mint a Bevin-féle álszocializmustól a ciprusi internáló táborokig és az Anglia által arab mezben felárasztott Eichmannig.”

Ha a hatalmas kongresszusi teremben lévő magyarokat nézzük, meg kell még emlékeznünk dr. Oltványi Imre berni magyar követéről, akit Stephen Wise elnök külön is üdvözölt, mint a magyar kormány kiküldöttjét, dr. Roth Siegfriedről, a Pesti Izraelita Hitközség volt előjárójáról, a Zsidó Világkongresszus londoni titkárságának egyik vezetőjéről, aki a montreuixi összejövetelt nagyrészt megszervezte és Berkovits Zoltánról, a lausannei hitközség világhírű főkanonráról, aki a kongresszus gyásznapján elénekelte a martírok emlékére a halotti imát.

De magyarnak tekinthető származása miatt maga Stephen Wise, a Zsidó Világkongresszus elnöke, a nemzetközi tekintélynek örvendő new-yorki főrabbi, Roosevelt hatalmas barátja, a nemzetközi zsidóság egyik legkiemelkedőbb figurája is, akinek ősei Magyarországról indultak el az újvilágba. Stephen Wise különös melegséggel szorította meg Stöckler Lajos kezét és szinte meghatoltan mondta: „honfitársam! köszöntöm.”

A magyar delegáció tagjai közül Stöckler Lajos elnök rögtön a vita elején felszólalt. Nagy sikere volt. Két „nyitászini tepsit” kapott. Az egyik tapsvihar ahhoz a köszöntéshöz csatlakozott, amely a magyar zsidóságot megszabadító szovjet hadseregnek szólt. Sikere volt dr. Benedek Lászlónak is, aki a népi demokráciák zsidóságának hangját juttatta kifejezésre a Zsidó Világkongresszuson. A további ülésnapokon még dr. Geyer Albert és Bisseliches Mózes is felszólal.

Nagy megtiszteltetés érte a

magyar delegációt és — azon keresztül — a magyar zsidóságot azzal is, hogy Stöckler Lajost, a Zsidó Világkongresszus elnökségébe is beválasztották. A politikai bizottságba Stöckler Lajos, dr. Geyer Albert, dr. Benedek László;

Hatvannál több ország 300 delegátusa

Hatvannál több ország, közel 300 zsidó delegátusa tanácskozik most Montreuxben. A Szovjetunió delegátusai ezúttal még nem jelentek meg, de minden jel arra mutat, hogy a Szovjetunió Zsidó Antifasiszta Bizottsága is csatlakozik a Zsidó Világkongresszus szerveztéhez. A szónokok egész sora kifejezést adott eme reményének.

Már a megnyitó ülésre idevárták Chajim Weizmann, az önálló zsidó állam első ideiglenes elnökét. Weizmann keddi estig nem érkezett meg Montreuxba, de hír szerint Svájcban tartózkodik. Eddig gyengélkedése akadályozta meg a megjelenésben, valószínű azonban, hogy a hét végén Montreuxben lesz és az ő beszéde vezet be a Világkongresszus palesztinai vitáját. A Zsidó Világkongresszus ugyanis elhatározta, hogy külön ülést szentel a hét végén a palesztinai kérdésnek.

Vasárnap délután

3 órakor nyitotta meg kalapácsütésekkel — amerikai szokásnak megfelelően — Stephen Wise a Zsidó Világkongresszus ülését. Bejelentette, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete Lake Successból sürgőnyileg kívánt szerencsét a kongresszus munkájához, azután felolvasták David ben Gurionnak, Izrael miniszterelnökének és Mose Shertok külügyminiszternek együttes üdvözlő táviratát, amely így hangzik:

„Izrael ideiglenes kormányának nevében köszöntjük a Zsidó Világkongresszust. Kívánjuk, hogy a Zsidó Világkongresszusnak sikerüljön kialakítani olyan szervezetet, amely biztosítani tudja a zsidó becsületet és a zsidó nép jogát mindenütt, ahol az veszélybe kerül.”

Herzog és Uziel palesztinai országos főrabbi Sion, Jeruzsálem és Izrael állam áldásait küldték a Zsidó Világkongresszus tagjaira

Amikor az elnök az önálló

Keresem unokámat

Fornét Judit Erikát,

akát a csepeli Weiss Manfréd gyárból több társával együtt a csendőrek az oklani gimnáziumba vittek. Onnan Békásmegyerrre vittek. Állítólag Auschwitzba került. Perejében felszabadult. Aki bármit tud róla közzéje nagyanyjával, Köllögei tériek. Hegedűs Lajosné, V. Sas-ut. 4. l. 3.

lő; a kulturális bizottságba dr. Szűcs József és Bisseliches Mózes; az organizációs bizottságba Stöckler Lajos, dr. Geyer Albert és Bisseliches Mózes; a rekonstrukciós bizottságba pedig dr. Beck Salamon került.

zsidó állam küldöttségét és annak vezetőjét, David Remex közlekedéslügyi minisztert üdvözölte, a teremben felálltak a delegátusok, percekig zugott a lups, utána a világ zsidó küldöttei elénekeltek a Halikvát.

Üdvözlések

Stephen Wise elnök meleg szavakkal üdvözölte tizenkét ország külügyi képviselőjét, köztük Oltványi Imrét. Üdvözölte ezután az UNESCO, az OIR (Menekültügyi Szervezet), a Nemzetközi Vöröskereszt és a Szakszervezeti Világszövetség kiküldöttjeit. A zsidó szervezetek közül képviseltette magát az angol zsidók birodalmi területére, a francia zsidók országos tanácsa, a Mózes vallású svéd zsidók országos szervezete, a szefárd zsidók világszövetsége.

Elnöknek Vogelsang montreuixi polgármester köszöntötte a világ zsidóságának egybegyűlt képviselőit.

— Boldogok és büszkék vagyunk, — mondotta a polgármester — hogy Montreuxben köszönhetjük a világ zsidóságának legprominensebb delegátusait. Önök olyan országba jöttek, amely sohasem ismerte el a faji doktrínák jogosultságát.

Dr. Georges Brunschwig, a svájci zsidó hitközségek szövetségének elnöke üdvözölte ezután a kongresszust.

— A zsidó állam — mondotta — nemcsak a palesztinai zsidók életében jelent döntő fordulatot, de a zsidók emberi életének normalizálását is elősegíti. Ego zsinagógák, teletömött koncentrációs táborok és hatmillió zsidó pusztulása után juthatunk el csak a zsidó államig, de még mindig harcolnunk kell azért, hogy azt megalapozzuk és megszilárdítsuk.

Megemlékezés a zsidó mártirokról

Dr. Bloch montreuixi hitközségi elnök üdvözlő szavai után dr. Nurock és dr. Kahane rabbi mondak emlékbeszédet a zsidó mártirokról. Berkovits Zoltán lausannei főkanonr pedig elénekelte a halotti imát. Egyetlen szem nem maradt szárazon. Sok delegátus hangosan felsírt. A lengyel alezreduci uniformisban lévő dr. Kahane Rabbai kü-

lón megemlékezett beszédében a budapesti zsidóság tragikus sorsáról is. Beszédét így fejezte le:

— Hatmillió testvérünk, rokonunk pusztult el. A legtöbb-ről nem tudjuk, hol nyugszik, nem tudjuk, hol a teste. De a

Stephen Wise beszéde

Most következett Stephen Wise hatalmas beszéde:

— A Zsidó Világkongresszus demokratikus szervezete feljogosított bennünket arra, hogy megállapítsuk: a diaszpóra egész zsidóságának szívéből vagyunk és jogunk van ahhoz, hogy az egész világhoz beszéljünk. Svájcban gyűlünk össze, ahol 55 év előtt megszületett a modern cionista mozgalom. Nem akarunk sirató gyűlésezni lenni, nem akarunk számonkérni. Más a mi teendők: az a feladatunk, hogy megszervezzük a zsidók népi életét, Izrael Államán kívül. A zsidó népnek lesz jövője, de a zsidó népnek kell eldöntenie, hogy ez a jövő kaotikus legyen-e, vagy pedig olyan, amelynek értelme és célja van. A kapcsolatok egyre szorosabbak lesznek a zsidó állam és a zsidó államon kívül élő zsidók között. A zsidók, bárhol is élnek, szívesen vesznek majd részt az emberi történelem egyik legnagyobb kísérletének előkészítésében. Ez a kísérlet: miképpen szűkíti újja saját hazájában és saját népiségeben egy nép, kétezer évi szétszórtság után? Eljutottunk a zsidó történelem egyik legdicőbb fejezetéhez: a zsidó államot az Egyesült Államok, a Szovjetunió és más országok politikailag már elismerték, morálisan pedig elismerte a zsidó államot már a világ minden megértő és jóindulatú embere. A világnak az a kötelessége, — mert csak így kísérelheti meg jóvátenni a zsidó néppel szemben követett bűneit, — hogy erősíti a zsidó államot, másfelől pedig megadja az emberi jogok teljességét és az abszolút emberi egyenlőséget a zsidóknak, bárhol is élnek.

Stephen Wise beszámolt a Zsidó Világkongresszus mentőakciójáról. Rámutatott arra, hogy minő kísérleteket tett a Zsidó Világkongresszus a fasisztus idején az elnyomott országokban élő zsidóság megmentésére. Kifejtette, hogy 1932-ben, majd 1933-ban is felmerült már a Zsidó Világkongresszus meglepő reményének gondolata, majd így folytatta:

— Ha 1936-ban nem alakítottuk volna meg a Zsidó Világkongresszust, minden későbbi országhoz hasonlóan előírta volna élezté.

hatmillió zsidó lelke velünk van. Nincs olyan zsidó ház az egész világon, amelyben ne siratnának valakit, de nem lehet olyan zsidó ház sem, amelyben ne adna erőt a küzdelemhez a mártírok lelke. A mártírok ereje fokozza az élők erejét is.

ennek a szervezetnek megalakítását. 1936-ban a náciok igája alatt szenvedő minden zsidó megmentéséről álmodoztunk. Sajnos, ez nem sikerült, nem tudtuk megmenteni a zsidó nép millióit, de megmentettük, ha meglehetősen is, magát a zsidó népet.

— És miért nem sikerült a múltban létrehozni a Zsidó Világkongresszust? A zsidó tragédiában nagy szerepe volt annak is, hogy sok zsidó a világ minden részén — az Egyesült Államokban is — nem fogta fel a zsidó egység nélkülözhetetlenségét és parancsát. Ezek a zsidók hajlandók voltak ugyan segíteni, de csak mint jótévedők, a szerencsétlenek. Sokan mutatkoztak hajlandónak jótékonyág gyakorlására, de kevesen akartak partnerek és bajtársak lenni. A Zsidó Világkongresszus legfőbb értelme abban áll, hogy biztosítja a világ zsidóságának egységét.

— Nem azért vagyunk azonban itt, — folytatta Wise — hogy kóserregjünk, de azért sem, hogy analízáljuk a múltat. Összejeveletünk célja, hogy befolyásoljuk a zsidó jövőt. Meg kell találnunk a módját annak, hogy miképpen járulhat hozzá minden zsidó — a maga lehetőségeinek körén belül és a hazájával szemben kötelezettsége fenntartásával — a Zsidó Állam biztonságának és megerősítésének maximumához. Elő kell mozdítanunk a zsidó nép egységének megerősítését, a zsidó nép gazdasági rehabilitációjának kivívását, a zsidó nép kulturális és szociális felmelegedését, továbbá azoknak a zsidóknak a védelmét, akik még mindig veszélyeztetett területeken laknak.

— A világ különböző részeitől jöttünk, különböző nemzeti loyálismusokkal, politikai és szociális ideológiákkal, de mint

zsidóknak közös a reménységünk, közös a lelkünk és közös az a szándékunk is, hogy mint zsidó nép éljünk szabadságban és egyenlőségben, egyenjogúan és méltóbban a többi népek oldalán.

— Befejezésül a különböző nemzetekhez és a kereszténységhez fordulok. Övjalok meg a világéért és ne feledjétek, hogy csak akkor lehet ezen a világon béke, ha a zsidó népnek is igazságot szolgáltatnak. A zsidó nép elleni újabb agresszió a demokrácia és az emberi szabadság végleges megsemmisítésének előjátéka lenne!

Stöckler Lajos elnök beszéde

Hétfőn délelőtt Stöckler Lajos, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája és a Pesti Izraelita Hittközség elnöke emelkedett szólásra feszült figyelem közepette. Mielőtt megkezdte volna beszédét, az elnöklő Nachum Goldmann kiemelte, milyen sokat jelent a világ zsidóságának Stöckler Lajos személye és az általa vezetett hatalmas pesti hittközség sulya.

Stöckler Lajos mindenekelőtt köszönetet mondott a Zsidó Világkongresszusnak a különböző mentési akciókért.

— Az a tudat, — mondotta — hogy vannak aggódó testvéreink, erőt és kitartást adott nekünk a legsúlyosabb üldözések napjaiban. Mindnyáján tudják ebben a teremben, hogy miképpen maradtunk életben, de mégsem mulaszthatom el, hogy a nagy nyilvánosság előtt ismétellen köszönetet mondjak igazi életmentőinknek: a szovjet hadseregnek. (Hatalmas taps.)

— Miat a budapesti gettó vezetője pontosan tudtam annakidején, hogy napjaink meg számláltattak, de éppoly pontosan tudom azt is, hogy honnan jöhet a megmentés. A mi közösségünk soha nem fogja elfelejteni, hogy mit köszönhet a Szovjetunió Vörös Hadseregének.

— Nagy érdeklődéssel hallgattam Stephen Wise magas szárnyalású elnöki beszédét és a legnagyobb figyelemmel kísértém Nachum Goldmann szavait. Az ő előadása bizonyítja, hogy alapos ismerője az egész

— Izraelnek és zsidó testvéreimnek azt mondom: legyetek erősek! Egyesüljétek és legyetek főlelmentesek! Egy horcikus nép fiai és leányai vagyok, a Makkabensok és a varsói partizánok utódai, az izraeli Hagana testvéreil Meiritelek inspirációt és bátorságot ezekből a tradíciókból!

Hatalmas beszéde után a kongresszus tagjai felállva percekig tapsolták Stephen Wise-t.

Nachum Goldmann beszédét és a többi olhangzott beszéd rövid ismertetését lapunk legközelebbi számában közöljük.

világ zsidósága problémáinak. Amikor az ő előadásához is hozzászólók, szükségesnek tartom, hogy a zsidó sorsáról és a zsidó jövőéről nyíltan és őszintén beszéljék.

— Mestermű volt az a fura-dozás, amellyel Nachum Goldmann megvilágítani kívánta, hogy milyen magartatás a legmegfelelőbb, sorskérdésünk megoldásában. Igaza van, az elmúlt 15 esztendő valóban forradalmi változásokat hozott a zsidóság életébe. Teljes ki-írtásuk helyett egy új zsidó típus keletkezett. A megmentettek újjászülettek, mert olyanokká lettek, amelyeknek lenniük kellett. Mártírjaink halálával tudatára ébredtünk annak: hol és mikor követünk el hibát. A mártírok megmutatták nekünk az utat, amelyen járunk kell. Ők vezettek bennünket. Felnyitották szemünket és azóta tisztán látunk, nem engedjük magunkat meglevésztetni.

— Olyan ember szól hozzátok, — folytatta Stöckler Lajos, — aki gyermekével együtt közvetlenül a kiirtás előtt állott. Oh, mily szívesen szabadulham volna minden javam és értékem nélkül, hogy pusztá életünket megmentse. Mint egy közösség felelős vezetője, nemcsak kötelességemnek tartom, de jogot is formálok ahhoz, hogy figyelmeztesselek benneteket arra a veszedelemre, amely Izrael fainak egy részét még ma is fenyegeti. Dr. Goldmann vázolta előttünk ezt a veszélyt és beszélt a reakcióról és a fasisztusról, amelyek ma ugyanazt a fegyvert használják, melyet hatmillió zsidó életét oltottak ki. Teljesen egyelőrték Nachum Goldmannnal abban, hogy soha a történelem folyamán nem volt olyan fontos minden erő egyesítése, mint ma és ez a kongresszus éppen azt a célt szolgálja, hogy a még mindig jelentékeny zsidó erőket egyesítse. Csak

OLVASSON A SZABADBAN!
IRATKOZZÉK BE

Dr. LANGER NORBERT
ÖTNYELVŰ KÖLCSÖNKÖNYVTÁRÁBA

ANDRÁSSY-UT 58

ELŐFIZETÉS CSAK HETI 3.—FORINT
Beiratkozás bármikor. Naponta cserélhet.
Minden újdonságot azonnal olvashat.

Igy van kilátásunk arra, hogy a harcot sikerrel befejezzük. Ilyen örökös küzdelemhez áldozatkész harcosok kellenek. Mi, minden fasisztaelenes küzdelem meg-edzett harcosai, felajánljuk közreműködésünket ehhez a harchoz. Tesszük ezt abban a biztos tudatban, hogy országunk demokratikus kormánya ezt a harcunkat mindenben támogatja.

— Jelenlétünk ezen a konferencián azt bizonyítja, hogy szolgálni akarjuk a zsidó erők egyesítését. A két világnézet harca feltétlenül folyik tovább, azonban mi tapasztalatból tudjuk, hogy a fejlődést — bármilyen erők próbálják is meggátolni — feltartóztatni nem lehet. Ne esselek, zsidó testvéreink, ugyanabba a hibába, amelybe felszabadulásunk előtt mi becsúszunk. Ne kövessétek el ugyanazokat a hibákat, amelyeket mi elkövettünk. Ne féljétek a gyökeres változástól, gondolatok mindig a mi mártírjainkra, gondolatok gyermekeinkre és vegyétek tudomásul, hogy a hamis beállítottság sohasem jelent biztonságot és féltelműtlen életet, hanem ellenkezőleg, az a legnagyobb bizonytalansághoz és a legbiztosabb pusztuláshoz vezet.

— Mi már megszereztük mindazokat a tapasztalatokat, mi már éljük a magunk szabad életét, gyermekeink szabadság-szerető emberekhez méltóan nőnek fel. Csak így lehetséges olyan harcosokat nevelni, akik készek a szabadságért és az elnyomatás ellen — ha kell — életüket is áldozni.

— Mi azonban nyugalmat és békét akarunk. Tartós békére van szükségünk nemcsak Izraelnek, hanem az egész emberiségnek. Egy új háború esetén feltétlenül megismétlődne mind az a borzalom, amelyeket átélünk. Gyűlöljük a háborút, mely biztos halálunkat jelentené. Már ezért is megalkuvás nélkül híve vagyunk a béke-szolgálo demokráciának.

Zsidó Világkongresszus mindeneszközzel és minden erejével ezért a békéért küzdjön, mert ez az igazi zsidó feladat és semmi sem akadályozhatja meg azt, hogy minden zsidó közreműködjék e nagyszerű cél elérése érdekében. Nemesak a Palesztinán kívül élő zsidóság érdeke ez, Izrael is ezzel kapja meg világunk a legnagyobb segítségét. Csak így oldható meg a zsidó kérdés. Egy önálló zsidó állam és a tartós világbéke biztosíthatja legjobban a zsidó kérdés tökéletes megoldását. Ezzel a programmal válhat a Zsidó Világkongresszus a zsidóság elhivatott nemzetközi

szervezetévé és így számíthat a mi hatásos közreműködésünkre is.

— Öszinte óhajom, hogy ezek a nagyon komoly szavak megértésre találjanak. Önöknek az a feladatuk, hogy döntésükkel irányt szabjanak ennek a szervezetnek. Nem szabad elmulasztani a történelmi pillanatban a

Dr Benedek László beszéde

A vita során kedden délelőtt dr. Benedek László, a Pesti Izraelita Hitközség előjárója és a Zsidókorház igazgató-főorvosa szólalt fel a magyar delegáció részéről.

— Abban a kellemes helyzetben vagyok, — mondotta — hogy nem kell választanom a nyelvek között, mert a magyar nyelv mellett a német az egyetlen, amelyet beszélek, így tehát a döntés könnyű számomra. Bármily nyelven beszélek is, hangom lényegileg azoknak hangja, akik átérték a német munkaszolgálat szörnyűségeit a megszállt orosz területeken, a gettósítást Budapesten és akik a végén, fegyverrel kezükben üdvözölhették a felszabadító Vörös Hadsereget. Pusztán életünkért és keserves tapasztalatainkért borzalmas árat kellett fizetnünk. Most azt szeretnők itt elérni, hogy a mi fizetségünkkel tanulhasson a világ egész zsidósága.

— A magyar delegáció teljes mértékben egyetért az amerikai kiküldöttek véleményével és szintén megállapítja, hogy ez a világkongresszus a világ zsidóságának parlamentje. Ebben a parlamentben őszinte nyíltsággal kell feltárni minden kérdést.

— Mi megtanultuk, hogy az egyetlen rendszer, melynek érdekében azonosok a mi érdekeinkkel: a népi demokrácia. A népi demokráciában nem kell félni semmiféle szervezett vagy szórványos antiszemitaizmus veszedelmétől. A népi demokrácia az emberi jogokat és emberi egyenlőséget jelenti, — jogot a nemzeti élet minden vonatkozásában, formailag is, tartalmilag is. A demokratikusan gondolkodó világ erőinek növekedése a reakció csökkenését hozza magával. Ez az egyetlen tény világosan kijelöli és meghatározza a mi helyünket. A zsidóság megmaradását csak a haladás, a világszág és az erős szocialista progresszív biztosíthatja. Minden, ami ezzel szemben áll, halálos ellensége a zsidóságnak, ugy a galutban, mint Erecben. A demokratikus gondolat erejének növekedése egy táborba tömöríti a reakciót és nekünk döntenünk kell,

megfelelő döntést: szakadatlannal munkálkodást a háború ellen! Minden erővel a békéért!

Stöckler Lajos beszéde után is percekig zúgott a taps és amikor a magyar küldöttség vezetője lelépett a szónoki emelvényről, a nagy delegációk vezetői odaálltak és kézfogással sorra gratuláltak neki.

hová akarunk tartozni: a reakcióhoz-e, azokhoz, akik nap mint nap bizonyítják ellenséges felfogásukat és akiknek esetleges győzelme a zsidóság teljes kipusztítását jelenti, vagy pedig azokhoz, akik minden erejükkel a világbékét és a haladást szolgálják?

— Valóban forradalmi időket élünk. A forradalom hajtóereje ne hátrafelé vigye a zsidóságot, hanem előre. A zsidó egységet akarjuk mi is, de nem azt az egységet, amely kiszolgálja a kizsákmányolókat, hanem azt az egységet, mely a dolgozók lövegeire támaszkodik és kirekeszti magából a reakciót akkor is, ha az a rosszul értelmezett és félremagyarázott zsidó szolidaritás álarca mögé hújik.

— Délkelet-Európa maradék zsidósága úgy érzi, hogy a demokrácia megszilárdulásával nemesak saját helyzete erősödik meg, de a demokrácia minden erejével segíteni tudja elnyomott zsidó testvéreit, mindent, ahol arra ezeknek szükségük lesz. Épp ezért a demokrácia sokkal nagyobb részt kér az eddiginél az újjáépülő zsidó életből.

— A Zsidó Világkongresszusnak — mondotta dr. Benedek — határozottan és bátran le kell szegyeznie: politikája nem lehet többé semleges! El kell fordulnia a zsidóság igazi ellenségeitől, azoktól, akik a kizsákmányolókat képviselik, akik egyik nap békét hirdetnek, országot ígérnek a zsidóságnak, másnap pedig ügyukat és tankokat küldenek a szabadság-szerető népek ellen. A Zsidó Világkongresszusnak új utakra kell lépnie, mert csak az új utak biztosíthatják a népek demokratikus fejlődését. Csak az igaz út hozhatja meg a szabadságot ugy a galutban, mint Erecben! — fejezte be szavait dr. Benedek.

Az elhangzott felszólalást a kongresszus tagjai nagy tiszszéssel fogadták.

— A hatvani gettóból elhurcolt mártírok emlékére a hatvani izr. hitközség július 4-én délután 4 órakor imaházában gyásznapi ünnepélyt tart.

Gyermekágyak, vikendágyak

legolcsóbban

HIMLER

műasztalosnál, VI., Zichy Jenő-u. 32. (Nagyinczár-utca mellett.)

Szabadsághegyen, a NOÉMI penzióban, Felhő-u. 11. alatt

elsőrendű ellátás, hatalmas ósparkban folyóvízes szobák, fiatal leányok áldottétele. Továbbá Agancs-u. 3-ban újonnan berendezett

gyermekotthon

pedagógus és orvosi közreműködéssel. (Az orth. rabbiság felügyelete alatt.) Tel.: 16-18-12.

MATEINE Király-u. 16
CIADÓZO Tel. 227-420

OKLEVELES kozmetikusnő
gyógy- és fogyaszto-masszázst vállal. Wessalányi-u. 11. III. 19. a. Lift.

Bükszentkereszt (új-huta), 750 méter. Julius elcséjén
újból megnyílik a Joli orth. kóser panzió. Telefon: 20.

Butorozott utcai szoba
egy, esetleg két hálószobás hálószobákkal, fürdő, konyha, 1-re kiadó. Bővös u. 30. II. 2.

Virágkertészetet szeretnék berendezni Óbuda hegyvidékén
egyholdas forgatmányosokban. — Székely Péter, öltöztető, nagy gyakorlatú díszítő, kertész keresi társul vennék. „Tökével rendelkezem” jogára a kiadóba.

Vidéki gyermekszertető
határozottan elhelyezkedne gyermek mellé „Vidékre is”, cím a kiadóban.

HÁROM diáklány. VII-ik gimnazisták,
a nyári hónapokra, esetleg nyaralóba, gyermek mellé elhelyezkednének, vagy abból is országúti gyalogúttal korrepetitívumok. „Vakáció” jogára a kiadóba.

Talesz, t'filin
kegyeszer vétel-eladás, Jahrszeitábla készítés. Ungár Mór. Király-u. 17. kapu alatt V I 4.

A pontos, megbízható „DAVAJ” BOY-vállalat
mindent elintéz. — (Ejtel-nappal).

Telér-taxival is.
Király-utca 21. Telefon: 226-893

Magaslati üdülőhelyen

hathetes nyaralást nyújtandó teljes ellátással középkorú nőnek, aki két-több részére a főzést vállalná. Fodor Tiborné, Pásztor.

Egyedülmaradt uriaszony
kiadott utcai szobát teljes ellátással együtt zsidó öltöztető nyaralóval 60-65 kg. „Megbízható referenciákkal” jogára a kiadóba.

Bóka László államtitkár tanulmánya az antiszemitizmusról

a demokratikus új nevelés tankönyvében

Az igazi és őszinte demokratikus nevelésnek ékes bizonyítéka az a tanulmánykötet, amely „Társadalmi nevelésünk kérdései”*) címmel jelent meg a napokban. Ez a könyv vezérfonal a cselekvéshez: utmutatás arra vonatkozólag, hogyan lehet és kell megváltoztatni a reakciós családi környezetben élő, vagy a régi reakciós neveléstől megrontott tanulók lelkét. Az általános iskola érvényes és a középiskola készülő tanterve „Szabad beszélgetés” összefoglaló címmel heti egy órát irányoz elő a mindennapi kérdések tárgyalására. Ebben a programban szerepelnek társadalmi nevelésünk főbb kérdései, mint a politika, demokrácia, emberi jogok, reakció, hazafiság stb. és szerepel az antiszemitizmus problémájának a megbeszélése is. Bóka László államtitkár írta ezt a fejezetet. Mielőtt részletesen idéznénk „Vezérfonalából”, meg kell állapítanunk azt, hogy ez az a szellem, amelyet a zsidóság mindig várt és remélt elkövetkezését.

Bóka Lászlónak tanulmánya így hangzik:

„Az antiszemitizmus a magyar társadalom egyik sorsdöntő kérdése. Nem azért sorsdöntő, mintha a zsidóság sorsa volna az új Magyarország legnagyobb problémája, hanem azért, mert az antiszemitizmus ürügyén olyan elvek és eszmék kerülnek be a magyar közgondolkodásba, melyek megfertőzik a fiatal magyar demokrácia egészséges szellemét. Szeme kézzé kell néznünk ennek a kérdésnek, hűdeg tárgyilagossággal, s az igazság keresésének vágyával, meztelen őszinteséggel és befolyásolhatatlan becsülettel.

*) „Társadalmi nevelésünk kérdései” (Szabad beszélgetés). Szerkesztette: Béki Ernő, Kiss Árpád, Takács István. Munkatársak: Biróné Gróber Emma, Bóka László, Hanvai Vilmos, Mérei Ferenc, Szerdahelyi Sándor. (Budapesti Székesfővárosi Irodalmi Intézet kiadása.)

A vallás- és közoktatásügyi miniszter nevelési kézikönyvvé adlyezte.

A zsidógyűlöletről nem lehet tapintatosan, kíméletesen, általánosságokban beszélni.

Vadállati kegyetlenséggel

bélyegezték meg, alázták meg, fosztották ki az egész magyar zsidóságot, s ugyasíólván a szemünk láttára kiirtották a magyar zsidóság oroszlanrészt. Feledhetetlenül borzalmas emlékeink lehelnék a zsidóüldözés rémnapjairól: megszegyentítő jellel megbélyegzett embereket láttunk csordaként terelni a szegyenletes halálba, szemtanul voltunk az emberi kíméletlenség olyan fókának, mely az agok tehetetlenségét, a gyerekek

ártatlanságát, a lányok tisztaságát, a vagyon biztonságát, a meztelen életet sem kímélte. Mindennek ellenére, ezeknek az emlékeknek forró közelségében, még mindig él, hat, fertőző közöttünk az antiszemitizmus. Ha ebben a társadalomban csak néhány olyan ember él, aki látta a vasúti kocsiokba gyömöszölt zsidók százait, aki hallotta eltikkadt könyörgésüket, egy korty vizért, aki tanuja volt annak az embertelen gonoszságnak, mely a kiszolgáltatott és megázott emberek rimámkodására felelt és mégis zsidógyűlölő, akkor nem térhetünk ki a zsidókérdés felvetése elől, akkor szembe kell néznünk ezzel a kérdéssel alaposan.

Az antiszemitizmusnak már a neve is hamis.

Sémítáknak nevezzük azokat, az Észak-Afrikában, Arabiában, Szíriában, Mezopotámiában s a világ több táján élszórta élő népeket, — tehát nemcsak a zsidókat, hanem valamennyit — amelyek a bibliai hagyomány szerint Noé legidősebb fiától, Sémről származtak.

Idelartoznak a több mint két évezrede kihalt akkádok, a zsidók, az arabok, az abesszi- nek, vagy más néven eliópok. Közelel rokonaik az egyiptomiak, a kabilok, a rifkabilok, a zenega, a tuareg, a szomali és a galla nyelvvel beszélő népek. Mindezekről nemcsak a magyarság zöme, a világ többi népei is édes-keveset tudnak, nem okoznak senkinek sem gondot s nem hihető, hogy él olyan magyar ember, akit valamiféle gyűlölet fűzne az arabokhoz. Antiszemitizmuson tehát nem a sémíták gyűlöletét kell értenünk, hanem a sémíták közül csak azok ellen fordul ez az indulat, kik Ábrahám törzsa- atya származékai s akiket Ábrahám unokájának, Jákobnak disztitő nevével, Izraelel (Is-

ten harcosa), izraelitáknak nevezünk.

Az antiszemitizmus tehát zsidóellenességet, zsidógyűlöletet jelent. Ha pontos kifejezéssel akarnánk élni, antiizraelitizmusnak kellene nevezni.

A zsidógyűlölet okai?

Mik a zsidógyűlölet okai? Vallástörténeti, néplélektani, gazdasági és politikai oka van az antiszemitizmusnak.

Bóka László tanulmánya ezután ismerleti a zsidógyűlölet vallástörténeti okait, megállapítja, hogy a keresztény egyházak irányító fórumai és vezető szellemei, mélyen elítélik az antiszemitizmust. Az antiszemitizmus vallástörténeti indokolása alól éppen a keresztény vallások tanai huzzák ki a talajt. (Erre vonatkozólag függékben ismerleti koresztény főpapok véleményét az antiszemitizmusról.)

Majd így folytatja:

Az antiszemitizmus néplélektani oka kézenfekvő. Tudjuk azt, hogy a zsidóságot a kereszt-

tény időszámítás elején leigázták a római birodalom. A zsidóság ennyedellen függetlenségi vágyában szakadallanul lázongott a római elnyomás ellen. Néró császár a lázongó zsidók megrendszabályozására Vespasianust küldte ki, kinek utóda Titus, időszámításunk 70. évében a zsidók fővárosát feldulta, a jerusalemi templomot lerombolta, s a zsidókat kiűzte otthonaikból. Ekkor a zsidóság szétszóródott az egész világon. A menekülő zsidókat seholsem fogadták szívesen, hiszen a római birodalom hatalma az akkori egészvilágra kiterjedt, s Róma képviselői mindenütt a lázongó kisebbségnek kijáró ellenszenv alapján fogadták a zsidókat.

Kr. u. 70-től fogva szétszórt, idegenül beözönlő zsidóságot ugyanaz az ellenszenv fogadta mindenütt, mint amivel a világ minden népe viseltetik az idegenek iránt. A népek az idegent többnyire gyanakvással fogadják, az idegen népeket gyakran gúnynevekkel illetik, üldözik, igyekeznek elszigetelni, vagy kiűzni őket. Elég talán arra emlékeznünk, hogy a vándorló magyarokat milyen ellenszenv fogadta a honfoglalás idején Európában, hogy „emberevőknek” nevezték minket s az egész Európában gyűlölt hunokkal azonosították a magyarságot. A zsidógyűlölet másik oka tehát az idegen gyűlölet néplélektani sajátága. Az idegengyűlölet azonban eredetünk közös múltjára visszautaló, barbár, művelt emberhez nem méltó ösztön. Az idegengyűlölet (tehát a zsidógyűlölet is) nem a megbékélés, a félelemnélküli élet célját szolgálja, hanem a békétlenség, a nyugtalanság, az ellenségeskedés szellemét. Azt, ami ellen ma az egész békére vágyó, nyugalom és biztonság után sóvárgó emberiség legjobbjai küzdenek. Másrészt azt a kérdést is fel kell vetnünk, hogy vajon ma már nem éppen olyan idejétmúlt szempont-e a zsidógyűlöletet az idegengyűlöletre visszavezetni, mint az antiszemitizmus teológiai okára? Hiszen a zsidóság már régen nem szátható idegennek hazánkban. Nagyobb tömegben Kálmán királyunk idején, 1095-től 1116. között telepedtek meg a zsidók

BALLON

átlátszó-,
eső-, vihar- és
lődenkabát

Márton és Szász V., Gróf T-
Pál-ut-

magyar földön. Vajon minden olyan idegent, aki később települt meg hazánkban, mint a zsidók, ugyanígy gyűlöltük, mint ahogy a zsidókat egyesek gyűlölik?

Az első két indoka az antiszemitizmusnak olyan vérszegény, hogy mindenki előtt nyilvánvaló, — nem ezek a zsidógyűlölet igazi okai, ezek legfeljebb árnyalják az antiszemitizmus igazi okait.

A gazdasági érv?

Az antiszemita legnyomósabb érve gazdasági érv. Azt állítják, hogy a zsidóság bárhol telepedett meg, mindenütt azonnal rávetette magát a pénzgazdálkodásra és a kereskedelemre, tartózkodott a testi munkától, a megerőltető földmunkától és az ipari termelésről, könnyű és gyors meggazdagodásra, s a vendéglátó népek kizsákmányolására törekedett. Tegyük fel, hogy mindez változatlanul így igaz, ahogy az antiszemita állítja. Azt kell kérdeznünk azonban, hogy a pénzgazdálkodás, a kereskedelem kedvelése, vajon csupán zsidó sajátja-e. Nem azt tanúsítja a világtörténelem, hogy a bevándorlók, a hazájuktól elszakadtak, az idegen népek közé elegyült törzsek népei, mint pl. a tulnépesedés okán kivándorolt főniciaiak, görögök, arabok, vagy az újabb korban az örmények, rácok, ujbörszögök s az európai népek gyarmatokra vándorolt fiai, nem a kereskedelmi életre s a pénzügyi életre vetik-e magukat leginkább? Másrészt emlékeztetünk kell arra, hogy milyen sorsra jutott a szétszóródott, politikai okokból üldözött zsidóság. Vagy szakadatlan vándorlásra kényszerítették, vagy ha befogadták is, polgárjogot nem adtak nekik, földhöz nem juthattak, nemesi, vagy polgári kiváltságokban nem részesülhettek, a katonai pályára elzárva maradtak előlük, az iparosodás első közületeibe, a céhekbe nem vették fel őket, kizsákmányolták, megkülönböztető jellel megjelölve, rendszerint gettóba zárva kellett élniük. Mi maradt számukra lehetőségeként, hogy életüket fenntarthassák, hogy valami módon helyet biztosíthassanak maguknak? Csak a kereskedelem és a pénzügyi élet.

Ennek a foglalkozási ágának az az előnye is megvolt, hogy kizsákmányolásuk esetén, ha menekülésre kényszerültek, vagyonuk aránylag könnyen szállítható értékekből állott. A zsidóság gazdasági és kereskedelmi te-

vékenységének oka nem a zsidóság jellemében keresendő, hanem abban a helyzetben, amibe belekényszerült. Aki a fegyházak, vagy a fogolytáborok életét szerencsétlen lehetett tanulmányozni, az bizonyíthatja, hogy a szabadságuktól, társadalmi érvényesülésüktől megfosztottak, nyelvre, nemzetségre való tekintet nélkül, ha él bennük az élet ösztöne, csak anyagi javak bármilyen árán való szerzésével tudják fenntartani magukat. A gettóélet csak üzleteket termel. Hogy ez mennyire nem a zsidóság sajátja, azt mi-

Muzsikások, matematikusok, filozófusok

A zsidóság életének azokban az időszakokban, mikor relatív szabadságot élveztek bárhol a nagyvilágban, muzsikások, matematikusok és filozófusok származtak a zsidóság köréből. És ha végül is az antiszemita érveit fogadjuk el, ha azt valljuk, hogy a zsidóság bármilyen okból rideg üzleti pénzszerező ösztönök követője, akkor is el kell ismernünk azt, hogy nem egészében az. A bankár, gyáros, kereskedő, ügyvéd zsidók mellett ott vannak a vallásbölcsölők, elvonat problémák művelőjében bolyongó filozófusok, matematikusok, muzsikások, költők zsidók is, kik élethez és az anyagi világtól teljesen elvonatkozva ábrándozzák végig, rendszerint elképzelhetetlen igénytelenségben és szegénységben életüket. De maradunk meg ebben a kérdésben az antiszemita érveknek alapján. Akkor is fel kell vetnünk a kérdést: mi a megoldás? Semmiestre sem a gyűlölet. Mert ha a zsidóság teljesen bele is süllyedt volna a könnyű pénzszerezés életformájába, akkor is az első érzésünknek a felelősség érzésének kell lenni. Hiszen a befogadó népek kényszerítették a zsidóságot olyan életformák közé, a gettóéletbe, melyek ezeket a jellemvonásokat kifejlesztették. Nem gyűlölni kell a zsidókat, hanem fel kell szabadítani őket, magunk közé kell fogadnunk őket, teljes jogú emberként kell bánnunk velük, hogy elmosódjék lelkünkben az a sok káros benyomás, amit a gettóélet elzártsága, embertelensége nevelt beléjük. Egyébként az emberiség fejlődése is erre felé tereli a kérdést. Az emberiség fejlődésének forradalmi lépései a zsidó-

sem bizonyítja jobban, mint az, hogy ahol a zsidóság nem volt teljesen idegen a befogadó néptől s ahol némi szabadságot engedélyeztek nekik, ott eredeti hajlamait követte, — s ezek nem üzleti hajlamok voltak. A zsidókkal rokon arabok uralma alatt álló Spanyolországban a zsidók színe-java az elvont elmélkedésnek, filozófiának, a matematikának, a geometriának, az orvostudományoknak s a vallásos elmélkedések szentéleti életét, ma pedig Palesztinában virágzó földművelést folytat.

ság felszabadítását is megvalósították. Európában a nagy francia forradalom szabadította fel a zsidóságot, nálunk a 48-as forradalom legnagyobbjai, egy Petőfi, Eötvös József álltak a zsidók felszabadításának eszméje mellé. A XX. század legnagyobb magyar szellemei a zsidók egyenjogúsítása után a zsidók teljes emancipációjá mellett a zsidóellenesség ellen harcoltak. A rabságban s elnyomatásban szerzett káros tulajdonságok: lelki sebek, miket csak a szabadság oldott le, végül gyógyíthat meg.

„Sántító” megokolás

Az antiszemita gazdasági megokolása még egy helyütt sántít. A világ zsidóságának körülbelül tizenkétmillió nyolc-

Az antiszemita érvelése telve van hazugsággal

De ez már az antiszemita politikai okaihoz tartozik. Aki a fentebb mondottakat figyelmesen olvasta, láthatja, hogy lehetőleg mindig a zsidógyűlölet érveiből indultunk ki s fenntartás nélkül elfogadva azokat, még így is kimutatható volt ezeknek a nézeteknek hamis, lézagos, csúf, hazug mivolta.

Az antiszemita érvelése telve van hazugsággal, hamissággal, s ez természetesen is, mivel mindezek az érvek csak álcázzák az igazságot. A zsidógyűlölet felszításának ugyanis nincs köze igazában sem valláshoz, sem népi lélekhez, sem a gazdasági élet problémáihoz, a zsidógyűlöletet politikai eszköznek használták a múltban s használják ma is. Hol szokott fellángolni a legmagasabbra az

száz ezer volt a lélekszáma, a nemzeti szocializmus rettenetes emberirtása előtt. Magyarországon 1938-ban körülbelül négyszázötvenezer zsidó élt, a lakosság 5.9 százaléka. Ez az elenyészően csekély szám, a maroknyi zsidóság veszélyeztette volna a világ gazdasági egyensúlyát? A hazai antiszemita arra hivatkoztak, hogy Magyarországon aránylag igen sok zsidó él s ezek lélekszámukhoz képest aránytalanul nagy helyet foglaltak el a gazdasági életben. Fogadjuk el az antiszemita érveit. De ez az érv nem fordítható a zsidóság ellen, ha egyrészt meggondoljuk azt, hogy a világkereskedelemben vezető államokban, a Brit Birodalomban, Amerikában, a Szovjetunióban mennyire nem jelentős a zsidóság szerepe, másrészt a zsidók magyarországi érvényesülése gazdasági téren talán inkább az urnaként magyar köznevelés következtében következett be, talán inkább annak a német gazdaságpolitikának volt köszönhető, mely gyarmati sorba akarván kényszeríteni földünket, megelégedéssel nézte a magyarság idegenkedését a gazdasági pályától. Ha igaz az antiszemita érve, hogy a zsidók előzőlőlték a magyar gazdasági életet, akkor ez csak úgy eshetett meg, ha ott üresség, hiány volt. A jogos ellenkezésnek tehát azok ellen kell fordulni, akik ezt a hiányt előidézték.

antiszemita? Ott, ahol egy helytelen politikai rendszer bűnös vezetői az uralmuk következtében előálló elviselhetetlen gazdasági, szociális, politikai helyzet igazi okairól el akarják terelni a figyelmet, ahol az állampolgárok jogos türelmetlenségét, elégedetlenségét, forradalmi indulatait úgy akarják lecsapolni, hogy az ne veszélyeztesse hatalmukat. A cári Oroszország és a nemzeti szocialista német birodalom volt az antiszemita igazi hazája, két olyan politikai rendszer alatt lángolt fel a leggyilkosabb tüzel a zsidógyűlölet, mely rendszerek végül is romlásba vitték népeket s világkatasztrófát idéztek elő. Antiszemitizmusra ott van szükség, ahol az igazi bűnösök helyett bűnbakot keresnek, ahol a fennálló rendszer olyan tevékenységet folytat, melyet józan érvekkel nem lehet megokolni.

A hitlerista Németország természetesen ábrát mutatott fel az

Mielőtt haját festeti vagy **daueroltatja** mutassa meg **RENCZES** hajfestőmesternek VI. Csengery-utca 64. Hajmunkák, Pedikűr, Nyílondauer

liszmitizmust a saját területén, mindazokban az országokban, ahol nagyhatalmi politikájának céljai voltak. Valósággal tudományos rendszert dolgozott ki az antiszemita propaganda számára. Összeállították a zsidóság büntájsztrómát, felállítottak képzeletükben egy tiltkos zsidó világszövetséget, azt hirdették, hogy ez a nemlétező világszövetség a nemzsidó népek kiszámányolására és kiirtására tör, bebizonyították, hogy a zsidók forradalmak szításával s háborúk kirohantásával akarják megvalósítani szándékukat. Mindez nem volt igaz. De milyen hasznos volt! A német

Az antiszemitizmus — politikai cselvetés

Az antiszemizmus tehát nem egyéb, mint politikai cselvetés: a valóságos bajok, az igazi célok okának elrejtése, a tömegek jogos indulatának tévútra terelése. Aki ismeri az elmúlt évtizedek politikai történetét, az világosan láthatja, hogy jónak, békésnek, az idegelmel szemben is türelmes népiükben a német nemzeti szocializmus világpropagandája szította fel az emberfelettségig jóvátehetően bűnök elkövetéséig az antiszemizmust. A talap érre nálunk elő volt készíve, mert földosztás és szociális reformok helyett a kisemmizett tömegek indulatának levezetése már Horthyék is az antiszemizmussal operáltak. A hitlerizmus így előkészített talajra lett hazánkban.

A néhol még ma is fel-fellobbanó antiszemizmus részben annak a múltnak, a hortyizmumnak, hitlerizmusnak maradványa a lelkekben. De csak részben. A mai antiszemiz-

nép elégedetlen volt a kiszámányoló náci politika következtében előállt gazdasági helyzettel: azt lehetett állítani, hogy a zsidók lopták el a dolgozó németek kenyerét. Ha már kitaszították a zsidókat a gazdasági életből s az emberek életműve még mindig nem emelkedett: hogy a nemzetközi zsidó maffia bosszúból éhezletti a németeket. Ha okatlanul háborút kevert Hitler, azt hazudta, hogy nem ő akarta, neki békés szándékai voltak, hanem a zsidók csinálták a háborút. És így tovább: minden politikai baklövés lepie, minden politikai gaztett oka ez volt.

musnak új oka is van. Azok a demokráciellenes erők, melyek létszámilag élnek a nagyvilágban s halnak hazánkban is, attól való féltükben, hogy végkép megrendül uralmuk s hogy a valóságra érdeklő népek felvetik a felelősség kérdését a rájuk zúdult horzalmakért s azért a nyomorúságért, amihe a háború döntötte őket, ismét hamis vádakot koholnak, ismét bűnbakot keresnek. Azok, akik legnap német parancsra még zsidókat gyilkoltak és fosztogattak, bár lemosták már a vért a kezükről, réltengnek a felelősségtől s eleve azzal akarják biztosítani büntetlenségüket, hogy a zsidóságot ismét a vádlottak padjára szeretnék illelni. Azok, akik érzik, hogy a szigorú békészerződésért azokat terheli a felelősség, kik népiüket a világ legoktalanabb háborújába belekényszerítették, a zsidóságot szeretnék ismét bevádolni a magyarság előtt.

Aki a dolgozó szabad emberek fellélen egyenlőségét eleven élménnyé tudja tenni, aki a szávéredeli Petőfi, az olasz származék Guadagni, a román-magyar keverék József Attila, a zsidó származású Füst Milán, Szép Ernő és mások költészetében meg tudja mutatni a származástól független igaz magyarság és becsületes emberség szépségét, annak tanítványai nem lesznek zsidógyűlölők és nem lesznek zsidóbarátok, hanem éptelkü, szabadszellemtű, dolgozó magyar demokraták.

Egy kis hirrel kapcsolatban...

Irta: Antal Gábor

Ugy érzem, hogy nem lehet szó nélkül elhaladni az Uj Élet múlt számában közölt hír mellett, amely arról számol be, hogy a budapesti tankerület vegytani tanulmányi versenyét Ernst Lajos Erik, a Pesti Izr. Hítközség gimnáziumának tanulója nyerte, dr. Ernst Zoltánnak, a Theresienstadban elpusztult tudós orvosprofesszornak a fia. „Apa és fia” — ez a kis közlemény címe és önkéntelenül is felveti azt a kérdés-komplexumot, amelyet annyian éretek és magyaráztak félre, amellyel még zsidó körökben sincsenek teljesen tisztában. Voltak és vannak ugyanis, akik azt hangoztatják, hogy a fiatalok ne merészeljék bíráltni a magyar zsidóság múltját és hagyományait, mert „apáink és nagyapáink nemzedéke nagy és szent munkát végzett, amelyet nem érhet gőncösökadás”. Ezek az aggodalmaskodók, akik minden bírálatban, minden tárgyalásban a zsidókérdés értékelésében valamely múzeumhoz hasonló csend felverését sejtítik, elfelejtik, hogy a magyar zsidóság történetének — és nem utolsósorban történetírásának — igenis vannak olyan fejezetei, amelyek nem a feltörekvő dolgozó zsidó tömegek életét és vágyait valószínűsítik meg, hanem egy, a tömegektől elszakadt réteg gondolatvilágát, cselekedeteit tükrözik vissza. A magyar zsidóság részletes és valóban társadalmi érvényű történetének megírása még előttünk van és ha az utóbbi időben — különösen a kérdésfelvetés, a szempontválasztás vonalán — történetek is értékes és hasznos kísérletek, maga a munka még hátra van. De a magyar zsidóság társadalmi történetének megírásán kívül számos olyan lelkismeret terhelő adósságunk van, amelyek lerovásában nem akadályozhat meg bennünket semmiféle kicsinyes akadékoskodás, semmiféle érzelmi és gondolati merevség. A magyar zsidóság, ha meg akarja találni helyét a rohamos léptekkel fejlődő, új távlatokat nyújtó világban, nem nélkülözheti a zsidóság történetének legnemesebb ha-

gyományát: a „kegyetlenül” vizsgálódó önkritikát!

DE AZ IGAZSÁG ÉS A VALÓSÁG JOGAN nem fogadhatjuk el azokat a szólásokat sem, amelyek azt állítják, hogy a mai magyar zsidó ifjúság semmit sem tanulhat apától, hogy nincsen olyan hagyománya és öröksége a magyar zsidóságnak (oly tragédiákba torkolló) fejlődésének, amelyet ma is pozitívnak lehetne értékelni és életünk, sorsunk alakítása folyamán elfogadni, felhasználni. A magyar zsidóság egyenlőtlen fejlődést mutat; vannak korszakok, amikor a magyar zsidóság hivatalos életében érvényesült a tömegek progressziója, volt amikor ezek a törekvések — a zsidó közösségen belül is — el voltak fojtva. Ebből az egyenlőtlen fejlődésből, a zsidó társadalom rétegződéséből világosan következik, hogy a magyar zsidó múlttal nem lehet (pestiesen szólva) „egy kalap alá vonni”, talán sehol másuttal nincs szükség oly gondos és aprólékos differenciálásra, mint éppen a magyar zsidóság múlt- és jelenbeli viszonyainak megvizsgálásánál. Történetesen, elfogadhatatlan tehát az az álláspont, amely apáink, nagyapáink korának megítélésénél pusztán sértetisére szorítkozik, amely nem hajlandó megvizsgálni azokat a társadalmi és szellemi eredőket, amely nélkül nem léteznénk, vagy legalább is — erőnneinkkel és hibáinkkal, tragédiáinkkal és reményeinkkel egyetemben — nem így léteznénk, ahogyan most léteznünk.

EZ AZ APA — dr. Ernst Zoltán — például, aki 64 tudományos munkát hagyott hátra, aki hosszú éveket töltött a betegek gyógyítása és e gyógymódok korszerű fejlesztésének szolgálatában, mindenképpen azok közé az apák közé tartozik, akikhez nem érzelmesség, hanem nemes és ronthatatlan hagyományok fűznek bennünket, akiknek tanításait nem feledhetjük. Szokásban volt náunk, — valljuk be — hogy érdemet tulajdonítsunk annak, akinek pénz van, s úgy emlékezünk még a különböző alkalmakon részvevő hivatalosságokról, mint-ha a magyar zsidóság életének minden megnyilvánulása egyfajta esküvői szertartás volna, amelyen az ifjú páron kívül illik megcsodálni a menyasszony szüleit, húgait és egyéb hozzátartozóit is. Az „Apák és fiuk” mint cím különben is lehetne — va: bolmi obskura

Pozitív tanítással kell lehetetlenné tenni az antiszemizmus fertőzősét

A szabad népek első elvi deklarációja, az Atlanti Charta az azóta megkötött nemzetközi szerződések, az Egyesült Nemzetek minden alapokmánya egyként leszögezte, hogy minden embernek, — fajra, vallásra, bőrének színére, nemére, nemzetiségére való tekintet nélkül — joga van a szabad és féltelmentes életre.

A politikai okokból szított antiszemizmus ma politikai veszélybe sodorhatja népünket.

Aki a demokrácia számára akar új nemzedéket felnevelni, az igazi feladatát nem az antiszemizmussal vilázza láthatja el, hanem akkor végez jó munkát, ha pozitív tanítással teszi lehetetlenné, hogy az antiszemizmus fertőzőse az ifjúság fejlődő szelleméhez jusson.

MODERN PARÓKÁK, pótrészek

művészi kivitelben **ALTSCHÜLER E.**

BUDAPEST, VILÁGSÁNYI UTCA 12
TELEFON: 45

Hirek Jiszraelről, a Zsidó Államról

A fegyverszünet a vége felé közeledik

és még mindig nem látszik eredmény. Bár július 9-én lejár a fegyverszünet, Bernadotte-nak nem sikerült közelebbhozni a zsidó és arab álláspontot. Rhodos szigetén szakértőkkel tanácskozott a békéltető az elmúlt hét folyamán és hír szerint vasárnap este elkészült új javaslata. Ezt kerekasztal konferencia összehívása helyett, — külön-külön fogja az érdekeit kormányok elé terjesztendő. Bernadotte ezért már most bejelentette, hogy előreláthatólag a Biztonsági Tanácsnak a fegyverszünet meghosszabbítását fogja javasolni. Semleges megfigyelők szerint — amint az *Uj Élet* ezt már a múlt héten megírta — a meghosszabbított fegyverszünet voltaképp. a leszávozott amerikai javaslat, az ideiglenes UNO gyámság helyettesítője. Fő célja: a problémák megoldatlanul hagyása, Izrael és az arab államok bizonytalanságának fenntartása, a Szovjetunió és a népi demokráciák segítségének megakadályozása. Mindezek a célok mellett a Biztonsági Tanács általános lehetősége is hozzájárul ahhoz, hogy Bernadotte kérését megszavazzák. Az UNO-nak ugyanis nincs olyan tekintélye, vagy ereje, hogy a támadó államot elhatározásában megakadályozza, vagy megbüntesse. Az arab kormányok — angol tanácsadók javaslataira — egyelőre ugyan még azt állítják, hogy a fegyverszünet meghosszabbításába nem egyeznek bele, mert az tulajdonképpen változatlanul fenntartja a Zsidó Államot, önállóságot és bevándorlási jogot biztosít, mégis nem valószínű, hogy egy UNO felhívást visszautasítsanak. Az arabok támadása ugyanis maga után vonná az UNO morális támogatását Izrael irányában, az amerikai fegyverszállítási tilalom felülgészítését. Még bizonytalan tehát, mi lesz július 9-e után: a Zsidó Állam minden eshetőségre felkészült, örömmel fogadja az állami önállóságát elismerő békét, de nem riad vissza a hátkellettől az előtti megindított offenzíva folytatásától sem.

A fegyverszünet a béke látszólagos áldásai ellenére sem jelent feltétlen előnyt Izrael számára. E tekintetben rendkívül érdekes felvilágosítást adott *Sherlok* az egyik minisztertanácsban. Az izraeli külügyminiszter elmondotta, — bizonyára korábbi tárgyalásaihoz képest — hogy a brit kormány célja a Zsidó Állam gyors felszámolása volt, arab villámháború segítségével. Amikor *Bevin* a kezdeti zsidó sikerekből megállapította, hogy ez a terve nem valósulhat meg, —

nel segítségével — leállította a háborút. Most arra törekszik, — *Sherlok* szerint — hogy ha már nem lehet Izrael a térképéről eltörölni, úgy legalább sikerüljön további részek elvonásával megkisebbiteni az országot. A *Negev*-et akarja lefaragni, *Haifa*-ban angol koncessziókat biztosítani és más angol előnyöket elérni. A fegyverszüneti tárgyalások új javaslatai erre vettek irányt, mert — így érvel *Bevin* — ez esetben majd sikerül az arab hozzájárulást megynerni. A fegyverszünet azért is káros Izrael szempontjából, mert megakasztja a nyugat-európai országok elismerését. Ezek ugyanis a vitába való beavatkozásnak tekintik fegyverszünet idején az elismerést. Végül, de nem utolsósorban a fegyverszünet akadályozza Izrael fegyveres megerősödését, míg az arab állások és hadianyag utánpótlás megjavításának kiküszöbölése nincs biztosítva, minthogy a Szovjetunió az angol-szász praktika kizárta az ellenőrzésből. A legutóbbi jelentések pedig arra engednek következtetni, hogy Anglia is minden eshetőségre felkészülve, lázasan folytatja az arabok fegyveres megerősítését. Ez a háltere az utóbbi napok

Számtalan fegyverszünet megsértési

jelentéseinek. Bár Bernadotte mondvaesinált esetekre hivatkozva Izrael kormányánál is tiltakozott a fegyverszünet megsértése miatt, a tiltakozások legfőbbjét az arab kormányokhoz volt kénytelen küldeni. Ez esetek legjelentősebbek az angol-egyiptomi fegyverszállítás a Negevben. Zsidó felderítők jelentették a kormányoknak, — és Bernadottenak — hogy az angolok nagymennyiségű fegyvert adnak át az egyiptomi hadseregnek a Negevben. A békéltető azonnal repülőgépekkel elküldte megbízottjait az ügy kivizsgálására. Az UNO jelzésű repülőgépet az egyiptomiak gépfegyvertűz alá vonták; a repülőgép nem jutott el a helyszínre zsidó területen végzett kényszerleszállást, a pilótát zsidó telepesek részesítették első segélyben. A zsidó kormány az esetet fegyverszünet megszegésének tekintette, hivatalos nyilatkozatban magát ismét háborúban állónak nyilvánította és ennek következtében péntek

estére ismét elsötétítést rendelt el Tel-Aviv-ban. Tényleges összejöveteléről azonban lapzártáig még nem érkezett hír. A szíriai határon is, — zsidó jelentések szerint — az arabok megszegték a fegyverszünetet és megjavították állásaikat. Ben Gurion figyelmeztelte a nemzetet, hogy a háború eset-

klnevezték a Szovjetunió telavivi és Izrael moszkvai követét

és ezzel lehetőséget adtak a Szovjet jelenlétére Palesztinában. *Molotov* külügyi néplázos — az *Uj Élet* ezt már néhány héttel ezelőtt jelezte — az aukarai követség egyik vezetőjét nevezte ki a Szovjetunió első telavivi követének. Az első moszkvai izraeli követ *Golda Meyerson* asszony. Az új követ Kanadában született. 1921-ben került Erecbe és az egyik kibbucban dolgozott. Mint kitűnő szónok és munkásvezető, hamarosan a Mapaj egyik irányítója lett. Mint az Executiva egyetlen női tagja, legutóbb a Jewish Agency politikai osztályát vezette. A két állam kormányának ez a lépése részben ellensúlyozza a Biztonsági Tanácsnak azt a törekvését, hogy a Szovjetuniót kirekessze a Közel-Keletről.

Hírek érkeznek arról is, hogy *Montreux*-be történő utazása előtt dr. *Nachum Goldmann*

leg még július 9-e előtt is kiutazhat; az angolok ugyanis rövidesen teljesen kiűrik Haifát és környékét. Bizonyos jelek arra mutatnak, hogy az arabok ebben az esetben ortámadásra készülnek Haifa ellen. A Védelmi Hadsereg természetesen szilárdan várja és állja a támadást. Az arabok viszont azt hangoztatják, hogy a zsidók részéről történt a fegyverszünet megsértése azzal, hogy

Londonban tájékoztató tanácskozásokat folytatott az angol kormány elismerésének lehetőségéről. Ezek a tárgyalások titokban folytak és hivatalos közlést nem adtak ki velük kapcsolatban. Nem valószínű, hogy a közeljövőben közeledés jöhetne létre Izrael és Nagy-Britannia között. Az angol kormány ellenséges lépései között is esüshelyet kap az a legújabb intézkedés, amellyel *Bevin* megvont minden olaj utánpótlást a Zsidó Államtól, leállította a haifai vezetékek működését és a kikötőkben lévő olajat tankhajókra az arab államokba vitette. Szakértők szerint Anglia többek között azért szankcionálta meg a zsidó-arab háborút, mert az angol vezetés alatt álló transzjordániai légő benzinházyban szenvedett. Al-tilólag június végéig sikerült az angol-arab hadsereg benzín szükségletét biztosítani.

Az Ideiglenes Kormány szilárdan védi az ország szociális és politikai érdekeit.

A napilapok különösebb palesztinai szenzációk hiányában — nagyarányú izraeli polgárháborúkról írtak. E jelentések többnyire *Reuters* és *BBC* hírek alapján azt közölték, hogy a Hagana és Irgun összejöveteléről, polgárháború van folyamatban, a kormány helyzete megdőlt. Londonban mindenesetre szívesen látták volna a helyzet ilyen alakulását. Ezzel szemben ez történt: Az Ideiglenes Kormánynak tudomására jutott, hogy az Irgun fegyvert akar partraszállítani Natanja város mellett. Az Irgun előzetesen bejelentette, hogy Izrael Állam területén elismeri a kormányt, tagjait utasítja az állampolgári és honvédelmi kötelességek teljesítésére, nem izraeli területeken azonban folytatja a felszabadító háborút és ehhez van szüksége külön fegyverekre. Az Ideiglenes Kormány azonban csak akkor tudja kellő tekintéllyel és

eréllyel képviselni nemzetközi fórumokon az ország érdekeit, ha vállalt kötelezettségeinek eleget tud tenni, intézkedéseinek betartását biztosítja. Ezért nem engedhette meg, hogy az Irgun fegyverszállítással megszerezze a fegyverszünetet és így a kormány, tekintélyét veszítve, Izrael hábjából mondják ki a fegyverszünet megvontását. Ez rendkívül veszélyes következménnyel járhatott volna. Ezért a Hagana a kormány rendeltetése elfoglalta a hajót és rakományát átadta az UNO megbízottjának. Közben összejövetelre került a sor az Irgunnal, amely esetet kapcsolatban több letartóztatásra is sor került. A körülmények tisztázásáig — 48 órára — a mizrachista miniszterek nem vettek részt a kormány munkájában. A többségben baloldali kormány jóváhagyta az intézkedéseket. Időközben teljesen helyreállt a rend. Az Irgun békényalkozatot tett, a letartóztatottakat szabadon engedték, a munkából kivonult miniszterek is visszatértek a kormányba. Az Ideiglenes Kormány gyors és határozott intézkedései nemcsak külpolitikai szempontból védtek meg az ország érdekeit, hanem figyelemre méltóan jelentett a

Ágytoll — ágynemű

Töltéskészítés, villanyerőre legolcsóbban
Kohn Irén VIII. ker. 42.
József krt.

Szönyegegek

vétel — eladás
UNGAR Király-utca 14.
Rákóczi-út 42.

jobboldat felé: a szocialista Izrael nem enged teret a revizionistáknak. A kormány győzelme a szocialis államrendszer fennmaradásának és a haladó szellem érvényesülésének győzelme.

Összeesküvés Abdullah ellen

A „Kol Jisráél” az izraeli rádió jelenti; hogy az arab államokban utazgató Abdullah ellen a Farszi Kaukázsi hadseregéhez tartozó tiszték merényletet terveztek. Abdullah most ezért látogatja az arab királyi udvarokat, hogy megnyerje őket saját tervei számára. Abdullah Transzjordániához akarja csatolni Palesztina arab részeit. Az összeesküvés rávilágít arra, hogy milyen „egységes” az arab világ a palesztinai kérdésben.

A fejlődő ország hírei

A zsidó-arab háború egyik legfontosabb szakasza a téli jeruzsálemi ut birtokáért folyt. A Hagana célja az ut megszerzésével Jeruzsálem zsidó lakossága élelmiszer ellátásának biztosítása. Most a fegyverszünet idején a harcok alatt épített uton megindult a rendszeres élelmiszer szállító forgalom. Jeruzsálem friss főzelékhez és húshoz jutott. A két nagy város közötti korlátozott mértékű autóbusz kapcsolat is létesült.

Izraelt felvették a Nemzetközi Turista Szervezetbe.

Megnyílt a bevándorlásiügyi minisztérium keretében az izraeli utlevél hivatal.

Az elmúlt héten Galileában két új somér kibuc létesült.

Vasárnap Ben Gurion ünnepélyesen felavatta a Védelmi Hadsereg tisztjeit.

LAPZÁRTAKOR ÉRKEZETT:

Az Irgun bejelentette, hogy letartóztatott tagjainak szabaddobozoltatása után elfogadja a kormány rendelkezéseit és katonái teljesen beolvadnak a Védelmi Hadseregbe. Az egész országban mindenütt megörült a kalonaszág felesketése.

Szerda reggel az utolsó angol csapatok is elhagyják Palesztinát.

Megállapították a hivatalos zsidó időt. A magyar időszámításához viszonyítva Jisráelben 4 órával előbb van az idő.

Vasárnap este Bernadotte átadta „új” javaslatait a Palesztina-kérdés rendezésére a zsidó és arab kormányoknak. A kormányok már megkezdtek tárgyalásokat a tárgyakban.

Részletek még nem ismertek, de annyit már tudnak, hogy a javaslatok Jisráel számára elfogadhatatlanok.

(GELLERT)

Külföldi keresések

Alantlakat a DEGOB Információs Osztálya (Bethlen-tér 2.) után keressék:

Lányi Margit (Németországból) keresi fivérét, Vas Györgyöt, szül. 1919, akit 1942 V. hóban Mohácsról a 34/4. századpal vitték Oroszországba. Hazatérni bajlarsait kéri, hogy adjanak róla hírt.

Kaufmann Alexandru (Bukarest) keresi feleségét (sz. Reinsteint Ella, 1900), aki 1947 XI. hóban Budapesten tartózkodott, beteg volt.

Friedmann Maurice (New-York) keresi fivérét, Friedmann Vilmos volt csipit kereskedőt, akinek utolsó címe Krasnokulcs (Oroszország) volt.

Özv. Weisz Jakabné (Arad) keresi fiát, Weisz Sándor (szül. 1920) villanyszerelőt, aki 1944 májusában a csörgői internálótáborban volt, adata nem adott magáról életjelt.

Strasser Sándor (Tel-Aviv) keresi fiát, Strasser Lászlót (sz. 1919), aki mint munkaszolgálatos tűnt el.

Friedmann Mihály (Oradea) keresi öccsét, Friedmann József (Heki) munkaszolgálatost, aki állítólag a 7159/3. oroszországi lágertben tartózkodik és üzeni, hogy Oradeára várja háza. Címe: Lábner György-u. 14.

Brek Paul Richárd (Los Angeles) keresi Beck Lehel budapesti lakost.

Blum G. (Málano) keresi Schüller Jánost, aki 1929-ben Wienben született, állítólag egy magyarországi gyermekotthonba került.

„Takarékoskodjunk a papírral!”
„Gondolj arra, hogy a papírnak két oldala van!”
„A papirtakarékosság nemzeti érdek!”
„A hulladékpapíros gyűjtése nemcsak kötelesség, hanem is. Gyűjtsd a hulladékpapírt!”
„Mette a muzeumot?”

A Mikéfé közgyűlése

A 106 éves egyesület június 24-én tartotta évi rendes közgyűlését a Pesti Izr. Hitközség dísztermében, mely meglelt az egyesület tagjaival és barátaival. Képviselték magukat a Pesti Izr. Hitközség, a Joint, a Pesti és Budai Chevra Kadisa, a templomkörzetek, a zsidó jóléti és kulturális intézmények és a cionista ifjúsági szervezetek. A közgyűlés előtt Jisráel újjáalakulásának örömeire ünnepély volt. Felvonultak az egyesület növendékei és a Harkva éneklése után Komját Ernő elnök a heti szidrából vett idézetekkel világította meg a nagy eseményt, hódolva a zsidó hősöknek és Isten áldását kérve Izrael államfőjére, kormányára és a Jisruv minden tagjára. Utána a növendékek egyes csoportjai ereci dalokat énekeltek és táncokat mutattak be.

A közgyűlés megnyitása után a megjelentek felállással hódolnak az egyesület mártirjai, valamint az ereci hősi halottak emlékének. Miután Komját Ernő elnök röviden vázolta az egyesület célkitűzéseit, Kertész Ödön elnökhelyettes igazgató nyújtott köszöntőt a közgyűlésnek az 1947. évi eseményeiről, megemlítve a két intézmény nevelési eredményeit, a képzésképzőtelepen, a Joint halhatós segítségével végzett beruházásokat és bejelentette a főváros jogerős határozatát a képzésképzőtelepi bérletnek a 2000. évi terjedő időre való meghosszabbítását.

A társadalmi segítséggel kapcsolatban hálával emlékezett meg a Joint, a Pesti Chevra Kadisa, az Amerikai Magyar Zsidó Szövetség, a Zsidó Világkongresszus támogatásáról, továbbá egyes amerikai zsidó testvérekről és az új alapítókra. Jelentős segítséghez jut az egyesület a Mikéfé jótékonyasági asztallásaság újból megindított működésével. Végül hangsúlyozta, hogy az egyesület készséggel bővíti intézményeit, amennyiben a zsidó közösségtől biztatást és támogatást kap és kifejezte az egyesület amaz óhaját, hogy iparosítottokba helyeztessenek el a különböző

otthonokban lévő iparosítólók, aminek úgy nevelési, mint racionalizálási szempontból nagy jelentősége van.

A jelentéshez először dr. Katona József rabbi szólt, kifejezve, hogy megragadta őt a lelki mérleg, mely a helyes zsidó nevelés eredménye és méltó az egyesület nagy múltjához. Az ifjúság felvonulásában új szerepet látott, a leányok táncában pedig Mirjam prófétanő és kíséretének képét. Rámutatott az ifjúságra váró nagy szerepre. Boldogan reméli a békeesség korszakának eljövését, az öregek és fiatalok összműködését. Dr. Friedmann Ignác, Ádám Gyula, Steiner Marcell elnök, Fried Ignác és Fényes Aszer felszólása után, Aaron Berkowitz bejelentette, hogy figyeli az egyesület működését s ennek halhatós támogatása mellett van, de a zsidó közösségnek is meg kell tennie a magáét. A családgondozókat felhívja, hogy működésük területén propagálják az egyesület két otthonát.

Az elnök köszönetet mondott a felszólalóknak, igérve, hogy továbbra is szívvel-lélekkel kívánja szolgálni az ügyet, majd ismertette a közgyűlés nagy feladatait. A közgyűlés a mérleg és az 1948. évi költségvetési előirányzat elfogadásával a felmentényint megadta s ezzel a közgyűlés véget ért.

— Ünnepi hangverseny. A Pesti Izr. Hitközség előjárósága a Goldmark Károly Zeneiskola ötéves fennállása alkalmából július 1-én, csütörtökön este 8 órai kezdettel az V. Püsti Sándor-utca 21/b. alatti kultúrteremben ünnepi hangversenyt rendez. A hangversenyt Domonkos Miksa, a pesti izr. hitközség ügyvezetője nyitja meg; az iskola történelméről és programjáról dr. László Zsigmond igazgató tart beszámolót. A zenei műsoron Purcell, Frescobaldi, Bartók, Kelen Hugó, Mozart és Händel művei szerepelnek, az utóbbinak „Ácis és Galatea” című pásztorjátéka kerül előadásra. Közreműködnek Dénes Vera, Fényes Gizella, Gödry Kató, Kelen Rózi, Markó Eta, Sándor Renée, Feleki Rezső, Nemes Zoltán, Reiner Károly, Sándor Frigyes és az iskola kamarakórusa, vezényel Fraknói Károly.

SZENZÁCIÓS

JIDDISCH TARKA EST BUDAKESZIN

a Martin-léle „ARANY SAS” vendéglő kerthelyiségében Erdő-utca 63. szám. 1948 július 4-én, vasárnap délután 1 óra 6 óráig tartják

MISCHA BERNSTEIN

Sally Bernstein és az öt éves Mirjam egyetlen szenzációs jiddisch tarka estjüket a legszébb régi és új dalokkal.

A kerthelyiség rossz idő esetén fedve van. — Autobusz járát.

A slágerdalok szöveges kottái a kerthelyiségben és SIGAL-nál, Nagyatád Szabó-utca 37. szám alatt olcsón kaphatók.

A jassyi halálvonat

A moldvai tömegmészárlás főtárgyalása

Bukarest, június hó. (Az Új Élet tudósítójától.) A bukaresti népbíróság változatlan nagy érdeklődés mellett folytatja a Jassy, Targul Frumos, Slanca Rosnovanu, Sculeni és Gura Calnari városokban elkövetett zsidómészárlások ügyének főtárgyalását.

Marinescu-Dunabia alezredes vádlott kihallgatására került a sor. Targul Frumos város polgármestere neki kézbesítette a megyei prefektus rendeletét, hogy a halálvonalból szedje ki a jassyi zsidókat. Az alezredes megtagadta a rendelet végrehajtását, jellelve tudta, hogy a begyömészölt áldozatok megföldülnek a vagonokban. A prefektus telefonon sürgelésére mégis beleegyezett, hogy a 45 vagon közül nyolcat kinyissanak, de aztán a német parancsnoksághoz fordult és parancsot esküszött ki, amely megtiltotta a vasúti kocsik kinyitását. Megkezdte a vonatokat, hogy semmiféle élelmet, vagy más segítséget ne nyújtson a Jakóság. Az alezredes azzal védekezik, hogy a katonai őrség feladata az volt, hogy a zsidókat megmenesse a németek elől. Az ügyész kérdéseire: miért nem vitelt vízzel és élelmet a zsidóknak, azt feleli, hogy egy kanna vizet küldetett.

Hogy lehetett elég egy kanna víz 45 vagon számára, pláne, amikor az ajtókat nem is nyitották ki?

A vádlott a kérdésre vállvonogatással felel.

Következik Triandel Aurél, volt táblabíró, esendő alezredes kihallgatása. Ő kísérte Jassyból Calaras felé a halálvonatot, amelynek 2600 utasából, csak 1100 maradt életben. Elmondja, hogy Targul Frumos állomáson adatott néhány kanna vizet, de a szomjúságtól gyötört zsidók olyan örvölt heveséssel rohantak meg a vizet, hogy a kannaik tartalma a földre folyt ki. A 645. számú vagonból kiemeltette a rothadó hullákat, aztán a zsidókat visszahajtatta a vagonokba és az ajtókat lecsukatta.

— Agyondöttek-e közben embereket? — kérdi az ügyész.

— A katonák kénytelenek voltak fegyvert használni — felelte. Pascani állomáson is lelőttek két zsidót, akik le akartak ugrani a vonatról.

— Megállapította, hogy hány zsidót ölt az őrség fegyve-

— Ezt nem láttam szükségesnek.

Elmondja, hogy Mircesti állomáson 327 holtestet emeltek ki. Leírja cinikusan a rettenetes utazás részleteit, amikor a rokonok és barátok végignézték hozzátartozóik halálát és kénytelenek voltak a hullakkal együttmaradni. Az életbenmaradtak kétségbeesetten sikoltottak: vízzel! levegő!

A teremben egymásután kiáltnak a vádlott felé:

Rosszabbul bántak velünk, mint az állatokkal.

Lencea Ion a jassyi rendőrség legénységi főnöke, Cristiniuc Leon rendőrügynök tagadják, hogy részük lett volna a mészárlásokban.

Tanase Gh. rendőrmester ellen az a vád, hogy kirabolta a hullákat és részt vett a lömés-sírok behatolásánál.

— Tanuk vallják, hogy bele-dobtak őket is. Hallott kiálást, vagy nyöszörgést, amikor a hullákat a tömegsírba dobták?

— Nem emlékszem.

Több vádlottal tartva nézve hallgattak ki, miként gyilkoltak meg jassyi zsidókat a lakásokban és rabolták ki üzleteiket.

Russu Nicolae beismeri, hogy zsidó tuszokat szedell össze, de tagadja, hogy azokat borzalmasan bántalmazta volna.

— Majd a tanuk szemébe mondanak mindent — feleli az elnök.

Egymásután hallgatják ki azokat a vádlottakat, akik a zsidókat puskagugyál verték, késekkel megölték, gyermekekkel rugtak csizmáikkal halálra, raboltak és zsákmányoltak.

A 16 éves gyilkos.

Ac. Cibauno, aki 16 éves volt a jassyi pogrom idejében és tagja volt a Keresztes Testvérek vasgárdista szövetségének, beismeri, hogy Sculeniben az elhunyt zsidókat felkutatta, azokat átadta kivégzés végett a csendőrségnek és ő maga is vaddorongással ültette azokat, akik ellenállottak.

Rendkívüli izgalmat keltett Ervin Mateas ezredes, a 6. vadász zászlóalj parancsnokának kihallgatása. A Sculeni és Slanca Rosnovanu városokban

elkövetett borzalmak főtettese ő. Mindent igyekszik az elhunyt Stih kapitányra hárítani. Szerinte az ő lelkét terhelik a kivégzések. Alibit igyekszik bizonyítani, amely szerint ő csak napok múltával értesült a mészárlásokról. Az elnök azonban elébe tárja az 1941 június 20-án kelt 8631. számú jelentést, amelyben jelentik, hogy Sculeniben parancsot adott mindazoknak a zsidóknak a felkölcsítésére, akik nem „illeszkedtek be a korábban adott parancsokba”. A jelentés szövege az: „Marsulestiben elrendeltem 300 zsidó kivégzését.” A jelentés alatt sajátkezű aláírása olvasható. Azzal védekezik, hogy a jelentést Stih kapitány riportja alapján készítette el. Az elnök kérdésére, hogy feljegyezte-e a jelentésnaplóba mindennap a történelket, azt feleli, hogy „ilyesmi” nem tartozott a szokásos feljegyezni valók közé. Az ezredes végül kijelenti, hogy a zsidókat felsőbb parancsra végezték ki.

— Kitől jött ez a parancs. Ki volt az a felsőbb hely?

— Honnan tudjam én ezt ma?

Vallanak a tanuk.

Megkezdődött ezután a tanuk kihallgatása. Jakob Josif, a jassyi zsidó hitközség akkori elnöke, Hahamu Avram alelnök, Nuhamovici Jakob, ügyvéd, Spothheim Jean ügyvéd, Berthold Branstein bíró lettek vallomást. Jakob Josif elmondja, hogy a június 29-iki mészárlást előre megszervezték a hatóságok közreműködésével. Már pár nappal előbb rémhírek keringtek a készülő pogromról. Mikor az alabatori külvárosban öt zsidót meggyilkoltak, érintkezésbe lépett a hatóságokkal. Chirilovici rendőrfőnök biztosította, hogy mindent meglesz a zsidók védelmére, de június 27-én egy megbeszélésen a rendőrfőnök közölte vele, hogy hírek szerint a zsidók ellenségesen viselkednek a katonasággal szemben és minden katonaért száz zsidót fognak kivégezni. Nuhamovici elmondja, mire alapítva azt, hogy a pogromot megszervezték. Őt egy nappal előbb figyelmeztette Ion Dumitru ügyvéd, hogy hagyja el

a várost, mert borzalmas dolgok fognak következni. Már június 28-ától 29-re virradó éjjel számos gyilkolás történt, ami előjátéka volt a másnapi, június 29-iki rettenetes eseményeknek. Leírja a rendőrprefektúra udvarán bejászdódtott gépfegyversortűz szakadatlan megismétlődését. A háztetőről indult meg a gépfegyvertűz hajnali három órákor. Olyan kegyetlenséggel irtották ki az embereket, nőket, gyermekeket, aggokat, beteget, hogy ahhoz foghatót az egész háború alatt nem halott.

Ítélet

A bukaresti ítélőtábla szombaton délelőtti ítéletet hirdetett a jassyi tömeggyilkosság bűnpénének vádlottjai ügyében. Az 57 vádlott közül a tábla 24-et, köztük a jassyi tömeggyilkosság értelmi szerzőjét és végrehajtóját életfogytiglani kényszer-munkára ítélte. Hét vádlottat 25 évi, tizennégyet 20 évi, hetet 15 évi és egyet 5 évi kényszer-munkára ítélte a tábla. Ezenkívül az összes vádlottakat különböző időre megfosztották politikai jogaiknak gyakorlásától és kötelezték őket, hogy közösen 50.000 lei perköltséget fizessenek. Négy vádlottat a tábla felmentett. (Romániában nincsen halálbüntetés.)

Mártir emlékműavatás

A nádudvari ort. izr. hitközség a nádudvari és tetétleni mártírok emlékművének felavatása

július hó 4-én délelőtti 11 órákor lesz, melyre a hozzátartozókat és érdekelődőket szeretettel meghívja a HITKÖZSÉG VEZETŐSÉGE.

A Győri Izraelita Szentegylet HIRDETMÉNYE

Július 3-án szombaton lesz a Győrből deportált mártírok évordulója.

A gyászünnepeket július 4-én vasárnap tartja a győri zsidóság.

A reggel 9 órákor kezdődő istentisztelet után, együttes zsinagógai tömeges a temetőbe való záródással, ahol a szentelés, lováltság, ásványrárói, ábda, győri és győrkörnyéki munkaszolgálatosok, deportáltakba hálózott mártírok, győri tömegsírak sírköveinek felavatása 11 órákor kezdődik. A Győri Szentegylet ezután hívja meg a hozzátartozókat a gyászünnepekre.

A Bicskei Izr. Hitközség

ünnepi emlékére az elhurcolás napjának, június 18-nak, megfellelő zsinagógai dátumot, azaz június hó 27-ét jelölje ki mindenkor gyásznapul.

Szíván hó 27-e ezidén jul. 4-re, vasárnapra esik,

mely napon bűjtőt tartunk és délelőtti 11 órákor a temetőben gyászünnepeket tartunk és beavatjuk a sírköveket. Mindenkit szeretettel várunk. IZR. HITKÖZSÉG, BICSKE

SIRKŐ LÖWY-nél BUDÁN

II., Fű-utca 79 (Ganz-utcai vill. megállónál.) Leszállított árak! Tel.: 180-573.

Zsidó egyetemi hallgatók az élen

A Haller-féle „keresztény kurzus” és Hóman Bálint fasizista kulturpolitikája, évtizedeken keresztül arra törekedett, hogy kiszorítsa a zsidó diákokat az egyetemről. Bősz tanulmányok évenként megismétlődő véres versenyek rendeztek a csekély-számu zsidó diákok között, míg végül azzal tették lehetetlenné, hogy akárcsak egyetlen zsidó hallgató is folytathassa egyetemi tanulmányait, hogy munkatáborokba vonultatták őket, ahol a volt tányersapkás „bajtársak”, mint szadista számadparancsnokok lüktették ki magukat. A demokrácia megnyitotta az egyetem kapuit a zsidó diákság előtt, akik visszatértek a haláltáborokból s beültek a laboratóriumokba, a szemináriumokra és lapultak. A felszabadulás óta eltelt három év alatt nem a zsidó egyetemi hallgatók között kerültek ki az orvosok, akik a demokrácia megdöntésére szöttek összeesküvéseket, ahelyett, hogy tanultak volna, nem zsidó diákok robbantottak fel hősi emlékműveket, nem zsidó diákok rágalmazták és szidalmazták a demokráciát és magyar hadsereget. A zsidó diákok: tanultak. Ők azokhoz tartoznak, akik a legnagyobb lelkesedéssel, szorgalommal és odaadással vesznek részt a „Tanulj többet” mozgalomban és lelkiismereti szükségletnek tartják, hogy az egyetemeken folyó szellemi munkaversenyekben dolgozzanak.

Ennek a szorgalmas tanulásnak most megmutatkozott az eredménye, Spinoza, Ehrlich, Wassermann, Freud, Einstein, Marx és Ilja Ehrenburg közösségének a fiai az élethez kerültek ott, ahol a tudomány szolgálata az érdem, ahol a progresszív gondolkodás eredményeinek az elismerése és megértése a cél. A Zsidó Egyetemi Hallgatók Szervezetének a tagjai az eddig teljesített versenyekben, különösen az orvoskaron értek el szép eredményt. A Korányi emléktárgy első hat helyezettje között őt a ZSEHSZ tagjai és a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája által kiírt ösztöndíj egyik elnyerője is közöttük van. Főnöke György az orvosi-fülgégyógyászat versenyben első díjat nyert. Wohl Vera második, Verő Tibor harmadik, Weisz Pál ötödik, Fiala Ervin hatodik díjat nyert. Ezek a versenyek egy részét alkotják a „Centenárius év legjobb tanulója” címért folyó küzdelemnek. A ZSEHSZ tagjai azonban nemcsak az orvoskari versenyeken,

de a nemzetközi zenei versenyekben is kiveszik részüket. A scheweningeri zenei versenyen Weisz Róbert, Fülep Tamás, Vadas Ágnes elismerő oklevelet és díjat nyert. Báthlyai György Budapesten ért el oly szép eredményt, hogy művészetét, továbbá szerzeményeinek bemutatását nem egy újság méltatta lelkes elismerő szavakkal.

Ezek a zsidó diákok dolgozó szülők gyermekei, akik komoly anyagi gondokkal küzdenek. A Zsidó Egyetemi Hallgatók Szervezetének a támogatása igényel szűk gondjaikon könnyíteni. A zsidó társadalom nem nézheti közömbösen, hogy a zsidó diákoknak anyagi gondjaik legyenek. Egy olyan diáknemzedék, amelynek demokratikus gondolkodása, érzése és magatartása világhatalatlan, tehetsége és szorgalma nemcsak — ahogy mondani szokták — a legnagyobb reményekre jogosít, hanem a maguk munkakörében már most is ellenőrizhető eredményeket produkál, egy nemzedék, amelynek olyan nagy volt a lelkiereje, hogy a munkatáborokból kiszabadítva, rögtön megtalálta a helyét a köhvek, lombikok és műtőasztalok mellett, rászolgált arra, hogy a legnagyobb mértékű anyagi és erkölcsi támogatást megadjon nekik, az illetékes szervek keresztül, a zsidó társadalom. A könyv népének méltó fiai ők, akikre büszkék lehetünk.

GERVAI SÁNDOR

KI TUD RÓLA?
Nagybátyám.

dr. Marton Jenő őkörmezői orvos

közvetlenül a megkezdés előtt öngyilkos lett. Aki halálának körülményeiről bővebben tud, értesítse Marton István textilkereskedőt, Zalaegerszeg.

KI TUD

Berkovics Lászlóról?

Szült. 1924 júniusban Beregszászon, Kőszegről frontira került. Állítólag 1943-ban orosz fog-ságban látták. Aki bármilyen tud róla értesítse Stelner Lajost, Felsőerdősor-u. 12. II. 10.

Üdüljön! Nyaraljon! Mátrafüreden

az orth. kóser SCHWARCZ penzlóban. Telefon: 6.

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI Somogyi Béla-út 3/c.

Oroszországból megérkezett és a Degobnál jelentkezett munka- szolgálatosok névjegyzéke

Név:	Szül. év:	Szárad:	Láger:	Pontos cím:
Apsén Antal	1910	101/41	Kalinia	Szt. László lakó
Göllei Sándor	1918	101/41	"	Klauzál-u. 9.
Landau Lipót	1907	109/42	"	Vig-u. 19.
Adler György	1918	1/5	Károvyobad	Visi Imre-u. 12.
Baneth Tibor	1911	101/29	"	Bezerédi-u. 3.
Baumgarten Béla	1919	3/3	"	Lujza-u. 16.
Bogler Sándor	1914	108/2	"	Dob-u. 52.
Boek Andor	1910	402/klp.	"	Gömb-u. 44/b.
Bródy Endre	1914	107/8	"	Erzsébet-klp. 22.
Dénes György	1913	101/6	"	Wesselényi-u. 40.
Gellért Mihály	1918	2/5	"	Sarokszári-út 20/b.
Halász Andor	1919	5/4	"	Alpár-u. 6.
Heltner Béla	1919	4/4	"	Lónyay-u. 50.
Klehn Miklós	1916	101/8	"	Alsóerdősor 12.
Klein Miklós		2/5	"	Dob-u. 18.
Lázár Lajos	1913	101/7	"	Szent László lakó.
Leopold László	1914	109/41	"	Wekerle S.-u. 9.
Löwy György	1919	7/2	"	Szent László lakó.
Menczer László	1913	101/52	"	Szent László lakó.
Neumark Ferenc	1919	1/4	"	Karpenstein-u. 21.
Neuner Béla		109/41	"	Szinyei M.-u. 11.
Nyitrai Hugó	1910	101/34	"	Közlárság-út 6.
Pollák Dezső	1915	103/4	"	Mátyás-tér 14.
Pollák József	1920	1/7	"	Dob-u. 27.
Pressburger György	1920	2/5	"	Erdélyi-u. 19.
Rosenfeld Lajos	1920	2/5	"	Népszínház-u. 25.
Weisz Miklós	1915	107/10	"	Károly Gáspár-út 7.
Weisz Sándor	1919	7/2	"	Szt. László-lakóhely.

DEGOB Információs Osztályának közlése szerint fentnevezettek egészségesek és rövidesen hazatérnek.

A Keren Hajeszd (Zsidó Országépítő Alap) hírel

A Váci Izr. Hírközlő június 24-én, csütörtökön d. u. tartotta a Hungaria-vendéglátó nagytermében a felszabadulás óta első kulturdélutánját, amelynek programjában az új Zsidó Állam problémái és a Keren Hajeszd (Zsidó Országépítő Alap) munkálkodásának ismertetése domborodott ki.

Dr. Kohn Lajos ügyvéd meleg szavakkal köszöntötte Erec kiküldöttjét, M. N. Noszin mérnököt, a Keren Hajeszd „Medina Jisrael”-i főirodájának delegátusát, továbbá Breszlauer Lászlót, a Keren Hajeszd magyarországi központjának főtákarát. A nagyterem színpadát a helyi ifjúság kék-fehér színnel díszítette fel. A Zsidó Állam térképe — alatta „Am Jisrael elhaj (A zsidó nép)” hangulatos felirással — reflektorfényben uszott. A termet zsúfolásig megtöltötte Vác zsidó társadalma. Noszin mérnök majd egyórás előadásában felölelte a Zsidó Állam keletkezésének történetét, vizuálisan az 50 esztendő célirányos munkálkodására. Ismertetette az állam alakulásával kapcsolatosan a Keren Hajeszd. (Országépítő Alap) eddig végzett munkáját Palesztinában, telepítéseit, ipari és gazdasági konstruktív alkotásait, továbbá

a világ zsidóságának bekapcsolódását és ténykedését az országépítéssel kapcsolatosan. Ezután két hangosfilm került bemutatásra, melyek közül a „Ház a pusztában” c. képet Breszlauer főtákar ismertette és magyarázta, majd pedig a Keren Hajeszd gyönyörű színes filmjét, a „Tel-Aviv”-ot vetítették le.

A kulturdélután dr. Kohn Lajos zárószavaival ért véget. Jellemző a sikerre, hogy az előadást követően igen sokan jelentkeztek a Keren Hajeszd önkéntes adózói sorába. A Keren Hajeszd Vácott munkálkodását a jövőben is folytatni fogja. A munka irányítását a helyi bizottság dr. Kohn Lajos vezetésével, Neumann Mátyás, Hirschfeld Márk, Holczer György, Eisler Dezső, Pápa Adolf bizottsági tagok közreműködésével fogja intézni.

Kivándorlók!

Használt és új

hajókofferok és bőröndök

nagy választékban

WEIL Népszínház-26
utca 26

Telefon hívó: 136—816
SZOMBATON ZÁRVA

Intelligens, uriaszony órákban is kedves, humoros, vezetéses, a házasságban van. „Urias” a kiadóhivatalka.

Lengyelek szenvedései

Irta: GYÖRGY ENDRE

2.
AZ ITT KÖVETKEZŐ FEJEZET erőteljes írás a tábori élet test- és lélekpró megaláztatásairól.

Greta Musküller, a 16-os barakk parancsnoka prostituált volt Hamburgban. Maga az igazgató vette meg őt a lázadásra hajlamos lengyel nők szobaparancsnokává. Szinte lényegtelen, hogy felsőbb utasításra, vagy pedig a saját jószándékából basáskodott-e felettünk. Tudjuk, hogy a némelek kegyetlenkedése mérhetetlen. Itt aztán kiélhették magukat, mert minden eszköz rendelkezésükre állt és senki sem vonhatta őket felelősségre. A barakk parancsnoknője folyton a termen jártatta vadvillongású apró szemét; új és új áldozatok után kutatott. Elég volt, ha valaki megmozdította a száját, máris ott lemett mellette, mert leselkedő fülei a legkisebb zaj sem kerülte el és a vadállatok biztos ösztönével megállapította, honnan jön az áruló hang. Felkelt, nehéz léptekkel utnak indult, hogy belemeredjen az ablaküvegek és félelmetesen közeledett a bünös-höz. Mestrien értett az orronvágáshoz, a fülhővönésapáshoz. Biztos öklökkel találta el a tarkó legérzékenyebb pontját. Beavatkozása után a szerencsétlen áldozat vérbeborult szeme előtt keringeni kezdett a hálóterem. Tölen előszorongással öntött hideg vizet áldozatai arcába; olyankor, amikor nem volt szabad törütközni. Ez még az ökölepápnál is szörnyűbb büntetés. Ha valakit fejen öntenek egy csajka vízzel, annak nyaka és válla hőrig ázik. Ha ez sorakozó előtt történik, a szerencsétlen órák hosszat vacoghat. Nedves ruhája csontlá fagy, keze megdermed a vizes kesztyűben.

Greta Musküller emléke legelsőben első tábori hónapjainkhoz fűződik. Az új Häftling, akit csak nemrég öltöztettek be fegyverruhába, moccanni sem mert előtte, hogy magára ne vonja a „latóság” félelmetes haragját. Inkább nyugodtan elviselte a büntetést. Állt arccal a fal felé, vagy télen a nyitott ablak előtt mozdulatlanul, először szigázzállásban. Esetleg büntetésből kint aludt a mosdó nedves, hideg köpadlóján. Természetesen rettentéssel átfázott, utána átköthötte az éjszakákat és másokat sem hagyott aludni.

Greta, ez a „pakolból” fajzott nő, álmatlanságban szenvedett. Súlyos verés büntetésének terhe mellett tilos volt éjszaka még a leghalkabb mozgás is. De a kérelhetetlen szükség néha mégiscsak elkerülhetetlenül tette, hogy valaki éjjel felkeljen az ágyból és mezítláb végigvándoroljon a fagyos hálótermen, meg a sötét ékezőn, ki a jéges folyósóra. Ilyenkor hangtalanul lopkodtunk végig, mint a szellemek. Ugy kell álsuhannunk

az ágy sorok között, mintha lábunk nem is érné a földet. Ha megreccsent alattunk a padló, kallant a kilincs, megcsikordult az ajtó, ha neki találtunk menni a terem közepén álló asztalnak, vagy véletlenül felborítottunk valamit, kizsónk azonnal felébredt és a „vétkesre” rettentés büntetés várt. Meztelen talpunk csontlá fagyott a jég-hideg padlón. A sötét éjszakába meredő ablakon jégvirágok sokasodtak. Szívünk ilyenkor hangosan vert, félelmünkben azt hittük, máris mögöttünk döngenek az ellenséges léptek. Nyilván felébredt Greta Musküller és halkán mögénk lopódzott, hogy annál biztosabban csaphasson le ránk. Lehet, hogy már a következő pillanatban a hajunkba ragad súlyos, izmos keze. Vagy acélkemény térdével belerug hátgerincünkbe, mert a rugásnak is művésze. Talán letelep a földre. Sohasem tudni, mi újat eszel ki élénk szadista fantáziája. A szerencsétlen Häftling üzött vadként sürrant végig a termen, a megriadt állat remegése fogta el, mert tudatában volt annak, hogy ő nem más, mint ilyen és ilyen számú táborlakó. Egyszer nekiugrott egy többgyermekes asszonynak, akit környezetében korábbi társadalmi tevékenységéért igen sokra becsülték. A szerencsétlen asszony véresre öklözött arcán a súlyos megalázottság, az erőltetett düh fájdalmas könnyei csorogtak végig. Ilyenkor legalább nekünk is szabad volt sírnunk, mert senki sem látta...

★

KATYNRÓL mindnyájan tudtuk, hogy egyike a német tömegmészárlás színhelyének. Hatalmas hullahegy, melynek célja az, hogy az áldozatok vérért másokra kenjék. De az ismeretlen részlet, amiről most Henryk Rudnicki „A varsói zsidók martírológiája és pusztulása” című kötetéből (megjelent a Łódzki Instytut Wydawniczy kiadásában) értesültem, hogy szoros összefüggés volt a varsói gettó likvidálása és Katyn között. A szerző szerint „a katyni tragédia hatalmas megrázkódtatást jelentett a lengyel társadalom számára. Az öntudatos lengyelek pontosan tudták, hogy aljas és piszkos német játékkal állnak szemben. A némelek nyilván gúvilkolták a lengyeleket. Működött már Auschwitz hírhedt lábora, ahol százezrekkel pusztultak el a lengyelek. Varsóban ott állt a „Pawiak”, a haláltörtön, lengyelek tízezreinek kínzókamrája. Mindenki személtárára gyútkolták a zsidók százait. Ilyen körülmények

között még a tájékozatlan ember számára is különös volt, hogy a némelek a szerintük „bolsevisták által meggyilkolt” tizenkétezer lengyel tiszt halála miatt ennyire felháborodtak. A némelek elveinek egyike volt: Rágalmazz bátran, valami csak tapan belül a rágalmazottra. Hitlerék katyni propagandájának lényege: „Mi új rendet vezetünk be Európába. Tökéletes új fegyverünk van. Gázkamra és krematórium. Mi már nem temetjük el telenteiket, hanem elégetjük...” Katynnak is sok zsidó esett áldozatul. Ördögi módon teremtették itt kapcsolatot. Erről a következő feltehető részlet olvashatjuk Rudnicki könyvében:

„A varsói gettóban 1942 januárjában lejátszódott események fényt vetelnek Katynra is. Német parancsra a Vének Tanácsa zsidó önkénteseket toborzott Szmolenszkben elvégzendő munkára. Kizárólag magas növésű férfiakat vettek be. Lengyel egyenruhába öltöztették és ultra indították őket Szmolenszk felé. Néhány napig tartott, míg a jelentkezők létszámát az utcákon összefogdosott emberekkel kiegészítették. Közülük is csak a magasnövésű, szőke férfiakat tartották bent. Az alacsonyokat és sötéthajúakat hazaküldték. Nemsokára elindult velük a vonat Kelet felé és azóta nyomuk veszett. Mintegy ezer varsói zsidó férfitől volt szó. Ez az ezer fiatal zsidó férfi, aki Katynban lengyel egyenruhába öltöztetve halt meg, véres köteleket jelent a varsói gettó és a Kozia Góra sötét erdeje között.

A Nowy Kurier Warszawski szócsove volt a göbbelsi hazugságoknak. Katynnal kapcsolatban arra hívta fel a lengyeleket, hogy jelentsék fel a körökben bujkáló zsidókat. Sajnos, be kell vallanunk, hogy a bujkáló zsidók egy része bizony életével fizette meg a katyni propaganda árát. 1943 májusában, a gettó likvidálása idején, a katyni propaganda majdnem lehetetlenné tette a zsidók bujkálását a nem zsidó lakosság körében. Ebben a legtragikusabb időszakban zsidók nem zsidóknál alig találhattak menedéket.

★

HÁROMMILLIO lengyel zsidót pusztítottak el a náciak. Elfelejtették, elfelejtették mindent? Igaz Fefer szovjet-jiddis költővel együtt mondom:

S hogyha ellenségemet nem üldözöm a világon át,
Eltörőve emlékének felteltem,
gyalázatát,

S I R K Ö **M á r t i r t á b l á k**
J u t á n y o s á r o n
A D L E R N É S o m o g y i B é l a - ú t 7.

Ugy a szeggyen oszlopára legyen
vésvé rut nevem,
S elhullt testemet kivesse még
a föld is! Ugy legyen!

Jahrzeit-táblákat,

Jahrzeit-könyveket és Jahrzeit-lapokat olcsón készít

Hirschl Hermann

Csengeri-u. 26, Mdsc. 2. Levelező-lap-hívásra házhoz jövök. Vidéki rendeléseket pontosan szállítok.

AZ ESZTERGOMI IZR. HITKÖZSÉG

Időző évi július hó 4-én, vasárnap d. e. 11 órakor deportálásban, munkaszolgálatban elpusztult hazai halálozási évfordulója alkalmával

templomában gyász-istentiszteletet tart,

melvre ezúton hívja meg a hozzátartozókat és vendégeket. Végrendezés reggel 7.20-kor indul Császártúrdól Esztergomba.

Felhívás

Értesítjük a rákoshegyi izr. hitközség tagjait és az elhurcoltak hozzátartozóit, hogy

1948 augusztus 1-én, d. u. 8 órakor emléktábla-leleplezést tartunk

a templomban, akik közül névszerint táblát óhajd felállítani az 1948 július 10-ig jelentkezők a fenti hitközségtől méltóztatás végett. Vezető: G.

Az Ujkécskei Izr. Hitközség

ezúton értesíti az érdekelteket, hogy elhurcolt mártirjai

emléktábláját, valamint ujjáépített templomát

1948 júl. 11-én d. e. 10 órakor avatja fel.

HITKÖZSÉGI ELŐJÁRÁSAG

A Tapolca és környékéről

elhurcolt és elpusztult mártirjaink emléktábláit

július 11-én, vasárnap délután

1/3 órakor gyászistentisztelet keretében leleplezzük le

a tapolcai zsidó temetőben. Velünk gyászoló testvereinket ezúton értesítjük és kérjük, részvételüket július 6-ig közöljék a Tapolcai Izraeli Hitközséggel.

ÜZLETEK

EXPONÁLT helyeken felosztva is előnyösen kaphatók **FELLNER Szt. ISTVÁN-körút 30**

KÖZÉPKORU. lelkileg intelligens musz. özv. elvált nő, egy vagy két fiú háztartásának vezetését, főzését és háztartási feladatokat látja el. Járkos. „Gondos 1779” jelzése a kiadása.

Székelv Emil ékszerész **26** Rákóczi-ut

Brilliant, ékszer, arany, ezüst, órák, veszt, cserél és elad.

A SZÖRNYŰ ÉV

(Gömöri Jenő Tamás verseskönyve)

Az európai zsidóság tragédiája eddig még alig találta kifejezési formát a szépirodalomban. Ami a világtörténelmi borzalomról szóló írásmű eddig felszínre került, az inkább az újságírás síkjára tartozott, de legkevésbé az igazi irodalomhoz. Riportregények, jól vagy gyengébben megírt krónikás dokumentumok, garmadával jelentek már meg ama szörnyű 1944-es esztendőről, de költő (s itt egy új Bialik-ra gondolok, vagy egy Franz Werfelre, aki megírta Musa Dagh negyven napját) eddig nem hallatta a hangját. Lehet, hogy már íródik a zsidóság gyászos Odisszeája, mert elképzelhetetlen, hogy e létűnt, vagy mondjuk, ahogy igaz, e kegyetlen kínzásokkal megölt hatmillió embernek ne akadjon egy költő kortársa, aki tulélvén e vérvivatart, megírja ezt drámában vagy, versben, a bűnrészes társadalmakat is vádolva s a jövő nemzedékeket figyelmeztetve, hogy ez újra meg ne ismétlődhessek.

En hiszem, hogy az a mű meg fog születni, s meg fog valahol szólni a gyászba süllyedt zsidóság új Juda Haléviét. Komoly irodalmi sikerek már mutatkoznak, sőt föl kell említenünk egy-egy figyelomra méltó művet is. Ilyen például a Zsolt Béla regénye is. Ez már több riportregénynél, mert vérbeli író munkája. Itt-ott egy-egy vers is felbukkan, amely e szörnyű élmények alatt született, s ha elolvassuk, megremegteti lelkünket, de az is csak egy felhőcske, amely feltűnik, de

csakhamar el is oszlik s korántsem okoz zivatart.

És most az elmondottak dacára, mégis meg kell állnunk egy verseskönyvnél, amely elénk került, s költője Gömöri Jenő Tamás, akinak eddig több könyve is megjelent, s ezzel az új verseskönyvével a zsidóság mély és nemeslangu költőjévé avatta magát. Ez új könyvének a címe: „A szörnyű esztendő”. A versek Hitler uralma alatt születtek, bujdosás, szenvedés közepette. Volt úgy, hogy a költő vakosítást pincében, a betűket sem látva, írta e verseit, de írta és írta azokat... Megrendítő hangjai vannak, nálunk az első ilyen erőteljesebb költői megnyilatkozás, amely komoly figyelmet s őszinte megbecsülést érdemel. Könyvének ajánlása is úgy hat, mint egy komor zsol-tár, amely felgyújtja képzeletünket s minden idegünkben újra átéljük a rettenet napjait és hónapjait. Így szólunk e sorok: „A szobáknak, utcáknak, pincéknek, kerteknek, erdőknek, ebeknek, lovaknak meg a holt tárgyaknak ajánlom e verseskönyvet, akik az irgalmatlanságban irgalmasak voltak 1944-ben és őrizték és bujtatták az irgalmat e földön, az emberek szörnyű világában.”

Ilyen hangulattal fog kézen bennünket, s a fülünkbe s azou keresztül a lelkünk legmélyére duruzsolja sóhajtva, nyögve, néhol felsikoltva a verseit; ezt a mi eget és Istent ostromló bánatunkat. Első verse is mindjárt mélységes együttérzést dokumentálja a szenvedő testvéreivel.

Egy vagyok közületek, egy a milliókból,
egy közületek, kik ma élet nélkül éltek.
Ha cipőt fűzök, ha rémegek, ha ásitok,
minden életjelemben ének jujaitok.
Ha moccanok, félelmetek moccan meg bennem.
Vérző verseimben ének hitvallásitok,
tán megmaradnak ők, ha nem marad itt élet:
Legyetek örök vád és örökéti ítélet.

Amikor a zsidóságra ráparancsolták a mozdulatlanlanságot, s zárt kapuk mögött kellett a forró nyári hőben raboskodniok, a költő akkor szökött meg Ungvárról, s bujdosva erdők, országutak, vizek s bozó-

tokon át, szinte holtra csigázva eljutott Pestre. Itt a József-utcaba menekült egy ismerős családdhoz. A jó József-utca — ahogy maga írja — adott neki menedékhelyet:

A József-utca jó hozzám, de én mégse
scretném benne végigélni az életem,
hallják meg inkább, ha erre ítélnék el,
hogy kövek foglya legyek s életem nem élhetem.

Mehessek innen el e körngetegből,
eressz el oh s ne dohogj, jó József-utca rám,
láthassak tájat, szabad fát, hajnalt, alkonyt,
hegyet, s hadd lebzselhessem álmom a hold udvarán.

Lehessek levegő, föld, rigó, csend, csillag,
égő pipacs, tücsökszót fűtelő áhítat,
szél, avar, hófürgeteg, fűleműlefűt,
s szénaboglyán szeressem rab kaszányáidat!

De a költő nem menekülhet sehova a köbörtönből. Egy jó asszony emberségéből egy kis sötét kamrában buvik meg.

hogy a nyilas kopók el ne fogják, meg ne öljék. Hogy ki ez a jó asszony? Megtudjuk Anna című verséből:

Anna nem szeretöm s nem műzsám énnekem,
se csókjait, se báját nem zengi énekem.

Nyugdíjas tanítónő s már nem fiatalos
Anna, s az ura rokkant, libbant kis asztalos.

Am szívem Anna nevére mégis megremeg.
Az én Annám az életemet mentette meg.

Bujdokló szökevény voltam, mikor betértem
Annához s ő veszélyt vállalt és hitet érttem.

S csak kis nyugdíja és kis háza van, más semmije,
se csókja, se bája nincs Annának: csak szíve.

Igen, ennek az Annának szíve volt, de kérdem, hány Annának volt szíve a milliókból? Istene, ha minden Anna vált volna egy-egy üldözött ember, mennyivel kevesebb esett volna martalécul annak a bárbar hordának, amelyet emberbőrbe bujt vadállatok kitenyész-tettek itt és egész Európában. Ha minden templombajáró igaz istenhívő család csak egy üldö-

zött gyermeket vett volna magához, hogy azzal megmentse az életnek, ma nem járna annyi megtört szívű anya révűlten, elborult arccal a tavasz fényében. S hasonló a bánata a fűnek, aki így vesztette el anyját, s mikor a költőt gyöttri a sejtés, vajjon él-e még az Anyja, aki most lesz hetvenhárom éves, így énekel:

Vagy-e még Anyám, vagy-e még, vagy-e még?

Anyám, ma lettél hetvenhárom esztendő,
s azért lettél-e, hogy megkínózzanak?
Mert, ha élsz, bizton a kínok kínjait
szévedtetik veled, az istenvert vakvadnak.

Igaz, ma csak az boldog, aki meghalt,
de, ha élsz még, önként meg ne halj, Anyám,
gondolj mindig arra, mily boldog lennék,
ha még egyetlen egyszer a hangod hallanám.

A kínok közt is gondolj mindig erre,
s reméld, hogy él, s tengj a reményeddel,
hiszen nincs apám, nincs húgom, nincs öcsém,
Anyámat ezért, Anyám, éntőlem ne vedd el!

Ne halj meg, Anyám, addig, míg én élek,
ne halj meg, ne halj meg, bármily kín a lét,
reméld, hogy élek még, hidd, hogy még élek,
s reméld, hogy nemsokára repülök feléd!

Csillag alatt a következőket jegyzi meg Gömöri a vers alá: „Anyámat 1945 januárjában pusztították el Tiso és Mach pribékjei, s 1945 augusztusában

tudtam meg bizonyossággal és aznap irtam a következő verset.” E versből csak egy strófát idézek itt:

Megölték Anyámat s megölték millió anyát,
ezért nincs jogom gyászolni egyet, mind a milliót
gyászolom én, és Anyámat nem csak én gyászolom,
én meggyilkolt Anyámat, gyászolják mind a milliók,
mind, akik megölték lelkük a lelkellenségben

És így vonul végig az egész kötetben, a versek tömkelegén az a komor zengés, amely a lélek legmélyéből tör elő s árad mint egy folyam, sárga, fekete, piros, csaknem prózai szavakban, de mögöttük remeg a szív, a lélek, az a ki nem mondható valami, amit költészettel nem lehet megfogni. A fájdalom igazi hangja ez, amely nem választékos ki-

fejezésben, de mégis sir, vonít s felzaklat bennünket. Újra felfrissíti emlékezetünket, s nem engedi, hogy a közöny elzáródó köde belepje nagy tragédiánk véres és kegyetlen emlékeit. E verseskönyv lapozgatásánál, a papír zizegése közben Izrael lelke sir felénk, Izrael lelke, amely nem tud megnyugodni...

PETERDI ANDOR

Minden igénynek megfelelő

kész siremlékek nagy választékban — olcsó áron
Boros József, Dob-u. 2

HASKÓ MÉRNÖK CIÁNOZ

Telefon 222-223. KONAKT porral írt póleskat garanciával, szobánként

HIREK

— **A kopházai temetése.** Hét-száz, Kopházán elpusztult munkaszolgálatos férfi, asszony- és leány földi temetés, június 23-án, szerda délelőtti helyezték a rákoskeresztúri zsidó temető martharparcellájának földjébe. A hozzátartozók fáljadalmas serege, a zsidó intézmények, a pártok küldötteinek jelenlétében ment végbe a temetés. **Fenakel** Miklós, a Csáky-utcai templom főkanonjának gyász-éneké után dr. **Katona** József pesti rabbi mondott emlékh beszédet a kopházai mártírok felett. **Losonczy** Géza, **Várnai** Dániel, a Magyar Dolgozók Pártja, dr. **Rácz** Zoltán lelkész-vezetősége, az Izr. Tábori Lelkészlet és **Schächter** Ernő, a Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége nevében bucsuztak a kopházai mártíroktól. A temetés dr. **Katona** József kaddis imájával fejeződött be.

— **Sikelnémet mártírok emléktáblájának leleplezése.** A fasizmus embertelen szadizmus nem kimélte a testi fogyatékosságukat, nem kimélte a sikelnémákat sem. Az 1941–45. közötti években a Magyar Sikelnémák Országos Otthonának mintegy 400 tagját — akiknek nagyrésze zsidó vallású volt — pusztították el a különböző koncentrációs táborokban. A sikelnéma társadalom mártírjainak emlékéül őriz az a márványtábla, amelyet az Otthon, **Nefelejts**-u. 62 sz. székházának falán avatták fel ünnepélyes közönségek között, jun. 27-én. Az avatáson az Otthon díszelnök-női, **Gerő** Ernőné, **Gárdos** József, a MDP sportosztályának vezetője, **Molnár** Erikné, dr. **Koncz** Pál miniszteri titkár, a Kőpéc VII. kerületi pártszervezetét pedig **Szekely** Béla képviselték. A sikelnéma társadalom kegyeletét **Adami** János, **Keksz** János, **Deutsch** Andor, **Bárdos** László, **Glaftstein** Ernő tolmácsolták. **Gerő** Ernőné és **Molnár** Erikné koszorút **Gárdos** József és dr. **Koncz** Pál helyezték el az emléktábla előtt. A MDP VII. kerületi szervezete nevében **Szekely** Béla beszédet. A sikelnémák jelbeszédét **Scholz** Pál Kőrné, az Otthon vezetőségi tagja tolmácsolta.

— **Orthodox vallásos félóra a rádióban.** Július 6-án, 8.30. órakor orthodox vallásos félórát közvetít a rádió a stúdióból. Beszédet mond **Wollner** Béla budapesti rabbi. Énekel: **Glück** Izidor kővárdai főkanon. A kórus vezényli: **Speizer** Márton. Kísér: **Gottschal** Jakab, szolói énekel: **Kollmann** Jenő.

— **Megalakult a Zsidókórház Dolgozók Sport-Egyesülete.** Június 28-án, hétfőn tartották meg a Zsidókórház sportolói egyesületük alakuló közgyűlését. A kórház dolgozói megválasztották az egyesület vezetőségét. Elnök: dr. **Benedek** László igazgató-főorvos, ügyv. elnök **Groák** Ist-

ván főintéző, főtitkár dr. **Kádár** Zsigmond, társelnökök dr. **Riedermann** János, dr. **Gáti** József, dr. **Kepes** Pál, dr. **Molnár** Béla, dr. **Nagy** József, dr. **Némethi** Gyula, dr. **Rakonitz** egy. m. tanár, titkár **Breiner** Lajos, pénztáros **Zsolnay** Imre, ellenőr **Spitzer** László és **Weiner** Sándor, szaktanácsadó és sportfel-
lős **Erdős** Miklós. A közgyűlés elhatározta, hogy a következő szakosztályokat állítja fel: foot-
ball, asztalitenisz, kézilabda, férfi és női kosárlabda, tenisz és sakk. Együttel a közgyűlésen lefolytatott, hogy elkészült a kórház saját tenispályája, melyet az ir.ület dolgozói roham-munkával készítette el.

— **A Szocialista-Cionisták** (Iehud-Mapáji Pártja) új ciklusát teljes egészében Izrael országának szenteli. A bevezető előadást **Szónyi** Géza, dr., a Szachnut hivatalos megbízottja tartja júli 5-én *Izrael országa* címmel. (Füsti S.-u. 21 b. d. u. 6 óra.)

— **Miniszteri elismerés.** A vallás- és közoktatásiügyi miniszter **Gombos** Andor, a VII. Wesselyényi-utcai Általános Iskola igazgatóját 78.201/1948. sz. rendeletével kiváló nevelői és oktatói munkásságának elismeréseként jutalomban részesítette.

— **Házasság.** **Manit** Eva, a pesti szenterzsébeti hitközség titkára és **Laborcz** Lajos, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának irodavezetője június 27-én házasságot kötöttek. Az esküvői szertartást dr. **Kriszta** Béla és **Wollner** Béla fő-
rabbi végezték. (Minden külön értesítés helyett.)

— **A Csáky-utcai templom hírel.** Az *Ungvári* elhunolt kb. 10.000 mártírhalt halt hit-testvéreink emlékére Szíván hó 10-én a Csáky-utcai templomban a csekély számban megmaradt hozzátartozók gyász-istentiszteletet tartottak. Dr. **Berkovits** József rabbi megható beszédben méltatta és emlékezett meg a nagyműtű ungvári zsidóságról, kiemelve a felejt-hetetlen, mélytudású talmudisták neveit. A gyászolóknek **Fenakel** Miklós főkanon gyönyörű gyászdalokkal tette meg emlékeztetésébe a csakidtagok-ról és testvérekről való meg-emlékezést. E gyászünnepeket minden év Szíván hó 10. napján meg fogják tartani.

— **Erseknjör, Léva és környékéről elhunolt és mártírhalt.** halt hit-testvéreink emlékére a Csáky-utcai templomban július hó 4-én reggel gyász-istentisztelet lesz. Az érdekelt hozzátartozók szíveskedjenek az elhunytak adataival Csáky-utca 3. főemeleli irodahelyiségükben d. e. 9–12 óra között Russ Béla imaházi ügyvezető elnökhelye-
tesét jelentkező. A meggyujtás az elhunytak emlékére pén-
teken, július 2-án este lesz.

— **Évzáró ünnepély a debreceni izraelita iskolában.** Nagy-számu közönség jelenlétében tartották meg június 20-án a debreceni általános izraelita iskola záróünnepélyét. A műsor kiemelkedő száma **Almási** Mik-sáné tanítónő „A felsőbb osztály” című drámai versének a bemutatása volt, amelyet Weisz Hajnal, V. oszt. tanuló adott elő megrendítő erővel. Almási Miksáné tanítónő ebben a ver-sében megható módon állított emléket Auschwitzban elégetett kis tanítványainak.

— **Hősök napja Jánosházán.** Május 30-án tartották meg Jánosházán a hősök napját. Az ünnepségen, amelyen a község minden lakója résztvett, fel-szóltak a jánosházai járás rendőr őrnagyja, a község veze-tősége, a rómi. kat., evangélikus, református egyházak papjai és vezetői. A zsidó hitközség nevé-ben **Löwinger** Emil elnök-helyettes emlékezett meg ke-gyelettel azokról a hősökről, akik a fasizmus elleni küzde-lemben áldozták életüket a ha-záért és megemlékezett azokról a zsidó mártírokról, akiket a fasizmus pusztított el.

— **Eljegyzés.** **Spitz** Magda Budapest és **Rosenfeld** Imre Miskolc, jegyesek.

— **Szeretettelthonavató.** Meg-ható ünnepség keretében avat-ták fel a Budapest, VIII–IX. ker. Izr. Nőegylet VIII. Vajda-hunyad-utca 39. szám alatt levő aggok s elhagyott nők részére létesített szeretetelthonok. Az ünnepség **Tegnenbaum** Dávid kántor és a körzeti kórus ünne-pélyes mincha imájával kezdő-dött, ezután **Bruck** Sándorné elnöksége mondott köszö-netet valamennyi munkatársá-nak, akik valósággal egymással vetélkedő, önzetlen tevékenysé-gükkel megvalósították a nő-egylet ezen nemes intézményét. Ezután dr. **Rosenblum** Manó rabbi mondotta el mélyen szántó avatóbeszédét, méltatva a Nőegylet teljesítményét. Az otthon egyik öreg lakója kö-szöntötte ezután az elnökség-szónyi saját szerzeményü ve-sével. **Kunstädter** körzeti elnök, Isten áldását kérte az új sze-retetelthonra és a Nőegylet munkásságára. Dr. **Seifert** Géza, a Pesti Izr. Hitközség előjár-ja méltatta a felavatási akts jelentőségét. Felszólt még dr. **Vas** Lipót, a P. I. II. szertartási előjárja, **Vida** Miklós, az O. Zs. S. B. segélyezési osztá-lyának elnöke, dr. **Friedmann** Ignác, **Gál** Ignác, **Adler** Károlyné, és **Baracs** Marcellné. Az ünnepség a Hatikva hangjai mellett ért véget.

— **Öreg Sabbat.** A Nőse Hámizráchi július hó 3-án, délelőtt fél 12 órai kezdettel Öreg Sabbatot rendez London-u. 3. sz. alatti kulturális-
centrumban. Ének: dr. **Gelbert** Endre: „Az ereci helyzet.” **Abrahamovits** Zoltán: „Cionizmus a szociálpolitika tákrében.”

— **A Goldmark Zenciskola hangversenye.** A Pesti Izr. Hit-község átfamilag engedélyezte Goldmark Károly zeneiskolája évzáró hangversenyei keretében, csütörtökön délután az Opera szabadiskola növendékei szere-peltek, a Füsti Sándor-utcai kultúrteremben. Az előadáson ott voltak a zsidó közélet vezetői és a zenei élet sok kitűnő-se is. Dr. **Blau** László Do-nizetti, **Händel** és **Mozart** mű-veiből énekel. Hangja tisztá, tömör, ideális hősstenor. Sok lapsolt kapott **Waldmann** Tibor érces busszus hangja, **Feleki** Rezső robusztus, férfias énekes, — aki mint vendég szerepelt — **Fényes** Gizella nagyon szép koloratúrája. **Nemes** Zoltán kul-turáti, hajlékony lírai tenorja nagy tetszést arattak a közön-ség előtt. Dr. **László** Zsigmond mondotta a bevezető beszédet, **Palotai** Erzs, mint vendég, verses összekötő szöveget adott elő. **Frankó** Károly harnagy, aki a művészeket zongorán kísérlé, érelyesen tartotta egybe és irányította a kiváló szereplő gárdát.

— **A WIZO gardenpartyja.** Kedden délután a Füzek kar-tályiságában a WIZO nagyot-kerü gardenpartyt rendezett a Zsidó Állam WIZO szervezeté-nek javára. Izrael országának WIZO szervezete vállalta ma-gára a most érkező gyerekek-nek a felruházását, elhelyezését és taníttatását. E nemes cél ér-dekében folytatja munkáját a magyarországi WIZO is. A WIZO kéri a zsidó nőket, hogy vegyenek részt munkájában, segítsék és támogassák, mert a különböző légerekből Izraelbe érkező gyerekeknek sürgős szükségük van a segítségre.

— **A Dombóvári Zsidó Hit-község és a Magyar Cionista Szövetség rendezésében dr. Klein** Imre, a Jewish Agency ma-gyarországi megbízottja igen nagy érdeklődés mellett tartott beszámoló Izrael politikai és katonai helyzetéről. Dr. **Sas** J. hitközségi elnök mondott kö-szönetet az előadásért.

— **A pesti szenterzsébeti WIZO ren-dezésében dr. Bak** Miklós: „Izrael, a zsidó állam”, **Fazekas** L. Pál: „Galuti feladataink” cím-mel tartottak előadást nagyszá-mú érdeklődő előtt. **Schwarcz** Aladárné, a WIZO elnöknője nyitotta meg az előadást, majd dr. **Neumann** Dezsőné a pesti-
szébeti seklmunkáról számolt be, s a helyi seklbizottság ne-vében a legjobb seklmunkát végző chavérokknak és chavé-ráknak jutalomkönyveket osz-tott szét. Dr. **Neumann** Dezső zárószavában megemlékezett dr. **Friedländer** Sáráról.

Goldschmied Lajos és ne-j-
Singer Emma fáljadalommal
tudatják, hogy

leányuk Irén

hosszas szenvedés után, Ju-nius 28-án elhunyt.

Sirkövek, emléklapok vésése olcsón
Faragó Fridmann Sándor
Nagydlófa-u. 34. Szombaton zárva.

Felhívás. Néh. Berger David hagyatékában érdekelt sz. Katz Julia nyirlugosi, Ascsádi ut 31. sz. alatti lakost, illetve gyermekeit, Klein Józsefnét, sz. Berger Franciska, geszterédi lakost, Berger Róza, Klein Hermanné, sz. Berger Gizella és Berger József nyirlugosi lakosokat, vagy ezek gyermekeit, deszármazóit kérjük, hogy jelentkezzenek Magyarok Világszövetségénél (Budapest, V., Nádor-u. 12.).

A sümegi zsidó temető körkerítését ledöntötték és az összes sírokat feldúlták a nyilasok. A visszatértek saját erejükkel a temetőt rendbehozatni képtelenek. Kérnek azokat, akiknek hozzátartozói a sümegi temetőben lettek eltemelve, hogy az őök nyugalmát biztosítani tudják, adományokkal (Wirth László, Sümeg címre, beküldeni szíveskedjenek).

A Nőse Hámizrahi július 6-án, kedden este 1/2-ől 1/2 óráig színház-kirándulást rendez. Indulás a Molotov-téri hajóállomásról Szórkóztól műsor. Buffet. Jevők: Laudon-utca 3. és Zauberer Árpádné háztartási üzletében.

A Pesti Izr. Nőgyűlet június 20-án tartotta 81. rendes közgyűlését, amelyen majdnem minden zsidó intézmény, vagy egyesület képviseltette magát. A közgyűlésen felszólalt az United Hungarian Jews of America női osztályának itt tartózkodó elnöke, Mrs. Newman, Vida Miklós, Just Emil, dr. Friedmann Ignác, Baracs Marcellné és Gál Ignácné. A közgyűlést az egyesület elnöke, dr. Friedmann Ignác vezette, akinek szociális munkájáért valamennyi felszólaló elismerését fejezte ki.

A VAC HIREI

A VAC futbalesapata vasárnap játszotta első nyári-kupa mérkőzését a Köhényvölgy és csoportjában vezetőhelyen végző PMSC ellen, a pestszentimrei pályán. Eredmény 1:1 a VAC-ra büszkél, de megérdemelt volt. A 4 góllalékkal szereplő VAC minden gólja jól játszott, különösen Vinczell, a kapust kell megdicsérnünk, de említsük érdemünk: Kohn, Vig és Kovács.

Vasárnap, július 4. u. 4 órákor játszik a VAC nyári-kupa mérkőzést a Mátyásföldön (Köhényvölgy-ut) a Csepeli-páztó csapatával ellen.

A HAPOEL M. S. E. hírei

Domonkos Miksa a HAPOEL országos elnöke debreceni utja alkalmával látogatást tett a debreceni HAPOEL-nál és helyi vezetőknek munkájukat felhívta elismerését fejezte ki.

A debreceni HAPOEL június 27-én a helyi honvédség ellen játszott asztali tenisz mérkőzést. Július 4-én a budapesti HAPOEL labdarúgóit és asztali teniszezőit várják vendégül.

A HAPOEL sportklubjai táborát Zebegényben sikeresen zárult és fiatal sportlányaink nyári szünidőben és utána is kiterjesztési foglalkoznak a HAPOEL sportklubjait.

Schulz Jenő cég

Órák-ékszerés (órájavítás)

VII., Wesselényi-u. 8., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész

NYELVI Tel.: 422-345. ELADÁSI

Üzenet Weissfeld Klárka hozzátartozóinak. A Szükszón. 1922-ben született Weissfeld Klárka hozzátartozóit értesítjük, hogy Dr. Pollay István közlése szerint nevezett síremléke Bergenbelsenben van felállítva. — Magyarországi Izraeliták Országos Irodája.

Szivan 20-i gyászünnepe. Vasárnap, június 27-én délelőtt rendezte a Thököly-ut 83. sz. alatti „Bész Smüel” imaház Szivan 20-i gyászünnepejét mártírságát szenvedett hittestvéreink emlékére. Az imaház kántorának szívbemarkoló zsolttár-éneke után Schück Jenő lelkész-százados, az imaház rabbija tartotta magasszárnyalású emlébeszédét. Az „El molé rachamim” gyászima megrázó akkordjai, majd a XXIV. zsolttár felemelő hangjai után a gyászoló együttes kaddis-imájával zárult a gyászünnepe.

Az „Ahávász Réim” a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetében (VII., Péterffy Sándor-utca 2.) fekvő beteg és lábba-dozó sorban lévő hittestvéreink lelki szükségletének kielégítésére július 2-án, pénteken d. u. fél 6 órákor, péntek esti gyertyagyújtással egybekötött istentiszteletet rendez. Az istentiszteleten a hitszónoklatot dr. Rácz Zoltán, a zsidó tábort lelkész vezeti, a kántori teendőket pedig Abrahamson Manó, a pesti izr. hitközség Dohány-utcai templomának főkántora látja el.

Lichtenwörthe! Július 6-án, hétfőn este hétkor a Szabadság-kávéházban találkozunk. Meghívókat nem küldtünk!

Halálozás. Özv. Gellért Fr. vinné, Löw Valéria június 24-én hosszú és kinos szenvedés után elhunyt. Követte a deportálásban eltűnt férjét. Az elhunytban a IX. ker. Izr. Nőgyűlet kiváló munkatársát és titkárnőjét gyászolja.

Országos értekezlet a Borochow Körben. E hó 19—20-án rendezte a Hasomér Haacair Pártja, Borochow Kör IV. Országos Értekezletét. A megnyitó ünnepélyen Bisseliches Mózes, a Magyar Cionista Szövetség nevében üdvözölte az Értekezletet. Dr. Szőnyi Géza, a Szocialista képviselője, felszólalásában a Hasomér Haacair feladatait méltatta a cionista mozgalom haladó jellegének megerősítésében. Az ünnepélyen felszólalt Lévi Grünblatt, a Hasomér Haacair európai pártközpontjának vezetője is. Majd Cui Kolben, az Egyesült Munkáspárt képviselője, aki három nappal az értekezlet előtt indult el Erecből, rendkívül érdekes és személyes élményeken alapuló előadást tartott a fegyverszünet utáni helyzetről Izraelben. Az Országos Értekezlet tanácskozásait dr. Kulcsár István referátuma nyitotta meg. Érdekes és változatos vita után hozta meg az értekezlet határozatait. Majd megválasztották a Bo-

rochow Kör új vezetőségét. A nagysikerű értekezlet a Hatikva és Internacionale hangjaival ért véget.

A Budapest VIII—IX. ker. Izr. Nőgyűlet június 30-án délután 6 órákor tartja Páva-utca 39. szám alatt évi rendes közgyűlését.

Vizsgahangverseny. Somo-gyi Adrienne zongoraművész, áll. eng. zeneiskolája nagysikerű növendék-vizsga hangversenyt tartott vasárnap délután. A tanítványok egytől-egyig igazolták az iskola magas színvonalát és komoly pedagógiai irányzatát. Különösen kiemelkedett Farkas Alice, az Orsz. Zenei Tanulmányverseny egyik győztese.

ZSIDÓ URÍKÖRÖK legmegbízhatóbb házasságközvetítője
GOLDNÉ
VII., Alsóerdősor 8. fszt. 2.
Telefon: 221-349.

Feleségül veszem azt a csinos Muszos örvényasszonyt, ki lakással rendelkezik és 41 éves életkorú, képzett, kedvet állásba juttat, vidékre is benő-sülnek. „Othonra vázom” jelígre a kiadóba.

AMERIKÁBÓL látogatóban itt-lévő sógornőmet férjhezadnám 45 év körüli szakképzett, intelligens iparoshoz. Válaszokat „Szeptemberi kiadás” jelígre kiadótáblába kérek.

KIMONDOTTAN szép, fekete, közép-termetű, intelligens izr. urilányt némi hozománnyal, 20 évig feleségül venne

34 éves, vezénylőm tulajdonos, önálló főbörsei bolkásai, jószívetű, átlagon felüli ember. Aki érdeklődik „Nem molette 20.000” jelígre a kiadóba.

Finomlelkű, minden információ kibíró, csinos asszonyt keresek feleségül 38—42-ig. Tökémmel esetleg benő-sülnek. „Köser” jelígre a kiadóba.

Társaságbeli legdiszkréttebb házasság-közvetítő, **Doktorné**

Király-u. 67. I. 3. Telefon: 421-930

45 ÉVES vidéki, önálló textilereskedő vagyok. Keresem azt a kimondottan csinos, közepes termetű, finomlelkű asszonyt, aki magának igazi méretű othonra akar és a jövőbe vezető hit-tel vellem felépíteni tudna a múltat. Csak minden információ kibíró höl-gyök válaszoljanak várom 26 éves korig. „Biztosan sikerül” jelígre.

AMERIKÁBÓL élő, magyar szármá-zású, jó pozícióban lévő, 33 éves öcsém megköszönné. Elvonne hozzá-illő, intelligens, szakmával rendelkező leányt, azonnal érte jönné. Fénykép-pel és öszieme részletes életrajzzal, „620” jelígre a kiadóba.

Lakással, üzemmel rendelkező csinos, 23 éves hugomnak ézton keresek férjet miután nagyon elfoglalt. „35 évesig” jelígre a kiadóba.

A zsinagóga naptára

Július 1., csütörtök: Szivan 24, péntek: 25, szombat: 26 (ujholdhirdetés), vasárnap: 27, hétfő: 28, kedd: 29, szerda: 30 (Ujhold 1. napja), csütörtök: Tamuz 1 (Ujhold 2. napja).

Szombaton, július 3-án heti szidra: Sölách, háftóra: Józua II, 1—24.

Imaidók:

Ima-házak	Pén-telc	Szombat			Hétköz-nap		
		este	reggel	d. e.	este	reggel	este
Dohány	8/8	7/10	10/9	9/935	7/8		
Rumbach	1/9	7/10	9/49	935	7/49		
Bethlen	8/8	7/10	8/935	7/8			
Csáky	8/8	7/10	8/935	7/8			
Dózsa	8/8	7/10	8/935	4/7	8		
Nagyfuv.	8/8	8/8	8/935	7/8			
Páva	8/8	9/9	9/935	7/8			
Zugló	8/8	7/10	9/935	7/8			
Fiúvárvah.	8/8	7/10	9/935	7/8			
Leányvárv.	8/8	7/10	9/935	7/8			
Aggokh.	8/8	7/10	9/935	7/8			

Péntek esti gyertyagyújtás:
8 óra 30 percek

Budai Istentiszteletek rendje:
Június 25. pénteken este 7 órákor, június 26. szombaton d. e. 1/21 órákor, július 2. pénteken este 7 órákor, július 3. szombaton d. e. 1/21 órákor. Hétköznap reggel 1/8 órákor, Tóraolvasó napokon 7 órákor, hétköznap este 8 órákor, hét-köznap este XI., Váli-ut 6. sz. 1/8 órákor. A II., Toroczko-u. 6/b. sz. imaházban szombaton reggel 1/20 órákor. — Istentisz-teletek helye: III., Kunfi Zsig-mond-u. 49. XI., Bocskay-ut 37. II., Toroczko-u. 6/b. (csak pén-tek este és szombat) II., Fő-u. 12. sz. (csak péntek este).

Óbudai Istentiszteletek kez-de a Lajos-utcai templomban: péntek este 1/28 óra, szombaton délelőtti 9 órákor.

ZSIDÓ MUZEUM NYITVA:

Csütörtök 16—19,
szombat 11—13,
vasárnap 10—13 óráig.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII., Sip-utca 12. — Telefon: 423—930.
Kiadóhivataladon.

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK ORSZÁGOS IRODAJA

Felelős szerkesztő és felelős kiadó:

ROÓZ REZSŐ

Beküldött kéziratokat nem öri-zünk meg s visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Előfizetési díjak: egy hó-napra 5 Ft, negyedévre 15 Ft, félre 30 Ft, egész évre 60 Ft. Külföldre: 1 hónapra 7 Ft. Postatakarékpénztári csekk-számla: 26.209.

Nyomatott a Globus nyomdai műh-áza Rt. körforgószíjain.
Budapest, VI., Aradi-utca 8.
Felelős vezető: Kiliás Ferenc.